RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

बुधवार, १९ मार्च २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : ८३ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-

Wednesday, 19 March 2025 | Year : 5 | Issue : 83 | Daily | Rate: Rs. 5/-

शांततेला गालबोट

नागपूर : नागपुरातील महाल परिसरात सोमवारी रात्री दोन गटात संघर्ष पेटल्याने तणाव निर्माण झाला होता. जमाव नियंत्रित करण्यासाठी पोलिसांना अश्रूधुराच्या नळकांड्या फोडण्यासह सौम्य लाठीमारही करावा लागला. या अश्रूधुराच्या नळकांड्याचा धूर भालदारपुरातील एका घरात शिरला. त्यामुळे एकाच कुटुंबातील दोन चिमुकल्यांचा श्वास गुदमरल्याने एकाच खळबळ उडाली. प्रकृती खालवलेली बालके 4 महिणे आणि सहा महिणे वयाची आहे. विश्व हिंदू परिषद आणि बजरंग दलाने औरंगजेबची कबर हटवण्यासाठी सोमवारी नागपुरात केलेल्या आंदोलनानंतर रात्री आठ वाजताच्या सुमारास महाल परिसरात दोन गटात संघर्ष पेटला. जवळपास चार तास महाल परिसर, चिटणीस पार्क परिसर यासह अन्य ठिकाणी तुफान दगडफेक, तोडफोड, रस्त्यावर जाळपोळ आणि नारेबाजी करण्यात आली. परिस्थितीवर नियंत्रणासाठी पोलिसांनी आटोकाट प्रयत्न केले. मात्र परिस्थिती नियंत्रणाबाहेर गेल्यामुळे पोलिसांना अश्रूधुराच्या नळकांड्या फोडाव्या लागल्या तर लाठीमार सुद्धा करावा लागला. रात्री उशिरापर्यंत पोलिसांची असामाजिक तत्त्वांची धरपकड सुरू होती. हिंसाचारानंतर नागपूर पोलिसांनी महल परिसरात मोठ्या प्रमाणावर शोधमोहीम राबवली, ज्यामध्ये आतापर्यंत 15 जणांना अटक करण्यात आली असून 50 हून अधिक लोकांना ताब्यात घेण्यात आले आहे. दरम्यान अश्रूधुराच्या नरकांड्याचा धूर भालदारपुरातील एका घरात शिरला. घरात चार महिने आणि सहा महिने वयोगटातील मुले बिछाण्यावर खेळत होती. धुर नाका- तोंडात गेल्याने दोघांचाही श्वास गुदमरला. तातडीने कुटुंबियांनी त्यांना उपचारासाठी सक्करदरा परिसरातील डॉ. खळतकर रुग्णालयात दाखल केले.

> “ नागपूरचे सीपी सर यांच्या नेतृत्त्वात आणि एसआरपीएफ जवनांच्या मदतीने नागपूरची परिस्थिती हाताळली गेली. दंगल झाली त्या विभागात खूप अरुंद गल्ल्या आहेत. त्या प्रत्येक रस्त्यांवर दगडफेक सुरू होती. त्यांच्याकडे शस्त्र, काठ्या, पेट्रोलच्या बॉटल्स होत्या. त्यामुळे आम्ही पुढे जाऊन त्यांना मागे करण्याचा प्रयत्न करत होतो. एका संशयित हल्लेखोराला शोधण्यासाठी एक टीम एका घरात गेली. तेवढ्यात शेकडोने माणसे जमा झाली. ती टीम घरात होती, तर मी बाहेर होतो. करायचे काय ? जमावाने घरावर हल्ला केला असता तर मोठी अप्रिय घटना घडली असती.
> — निकेतन कदम

> “ गेल्या काही आठवड्यांत महाराष्ट्र सरकारचे मुख्यमंत्री आणि इतर मंत्री जी विधाने करत आहेत ते पाहण्याची गरज आहे. सरकारकडून अत्यंत भडकाऊ विधाने येत आहेत. त्यांना आपली जबाबदारीही कळत नाही की ते मंत्री आणि मुख्यमंत्री आहेत. त्यांनी संपूर्ण महाराष्ट्रात एका खास बादशाहाचे पुतळे जाळले, त्यावर काही प्रतिक्रिया आली नाही आणि त्यांना हे आवडले नाही. त्यामुळे त्यांनी कपड्यावर कुराण च्या ओळी लिहून जाळल्या. हे होत असताना हिंदू आणि मुसलमानांनी डीसीपीकडे तक्रार केली. त्यांनी कोणतीही कारवाई केली नाही त्यानंतर हिंसाचार झाला. हे सरकार आणि गुप्तचर विभागाचे अपयश आहे. जे झाले ते योग्य नाही. `हिंसाचार झाला. हे सरकार आणि गुप्तचर विभागाचे अपयश आहे. जे झाले ते योग्य नाही.
> — असदुद्दीन ओवेसी

> “ औरंगजेबाची कबर हटवण्याच्या मागणीसाठी विश्व हिंदू परिषद आणि बजरंग दलाने आंदोलन करण्याचे नियोजित केले होते. तसेच महाराष्ट्रातील प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हाधिकाऱ्यांना यासंदर्भातील निवेदन देण्याचे ठरले होते, त्यानुसार आंदोलन आणि जिल्हाधिकाऱ्यांना निवेदन देखील देण्यात आले. मात्र, औरंगजेबाला मानणाऱ्या काही लोकांनी नागपूरात अफवा पसरवली. त्यांचा हेतू हा हिंसा करण्याचा होता. अशा जिहादी लोकांवर कडक कारवाई झालीच पाहिजे, अशी मागणी आम्ही विश्व हिंदू परिषदेच्यावतीने करत आहेत.` नागपूरातील हिंसा नियोजित कट होता, औरंगजेबाला मानणाऱ्या लोकांनी अफवा पसरवल्या', असा आरोप विश्व हिंदू परिषदेच्या पदाधिकाऱ्यांनी केला आहे., असे विश्व हिंदू परिषदेच्या पदाधिकाऱ्यांनी म्हटले आहे.

> “ आम्ही पोलिसांना पूर्णपणे मदत करायला तयार आहोत. माझ्या दोन्ही भावांची काहीही चूक नाही. वडिलांचा दहावा दिवस असल्याने ते दिवसभर घरीच होते. परंतु कुठलीही चौकशी न करता त्यांना पकडून नेण्यात आले. त्यांच्यावर अमानुष अत्याचार केला. आमच्या संपूर्ण घराचे नुकसान केले. आम्ही भारताचे नागरिक आहोत. आम्ही येथील व्यवस्थेला पूर्णपणे मदत करायला तयार आहोत. मात्र, पोलीसच आज आमचे शत्रू होत असतील तर आम्ही दाद कुणाला मागायची. काहीही करा, पण, माझ्या भावांना परत आणून द्या. त्यांचा काहीही दोष नाही अशी आर्त हाक नुसरा यांनी दिली.

शासकीय दंत महाविद्यालयातील अधिष्ठाता डॉ. दातारकर यांना बडतर्फ करा : डॉ. नितीन राऊत

नागपूर : शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय येथे बीडीएसच्या अंतिम वर्षातील विद्यार्थ्यांना अधिष्ठाता डॉ. अभय दातारकर यांनी प्रात्यक्षिक परीक्षेत पाहून घेण्याची धमकी देऊन सुळबुध्दीने इंटरनल गुण कमी केले व एक्ट्रनल मिळालेले गुणांमध्येही हस्तक्षेप करून विद्यार्थ्यांना नापास केले. विद्यार्थ्यांना झालेल्या मानसिक छळ प्रकरणी आज विधानसभेत राज्याचे माजी मंत्री आणि आमदार डॉ. नितीन राऊत यांनी अधिष्ठाता यांना तात्काळ बडतर्फ करून चौकशीची मागणी केली आहे. प्राप्त माहितीनुसार, शैक्षणिक सत्र 2024-25 मध्ये बीडीएसच्या अंतीम वर्षातील विद्यार्थ्यांच्या संपुर्ण बॅचला अधिष्ठाता डॉ. दातारकर यांच्या व्दारे मानसिक छळ सहन करावा लागला. डॉ. दातारकर यांनी जाणीवपुर्वक संपुर्ण 60 विद्यार्थ्यांचे इंटर्न बॅचला चुकीचे इंटर्नशिप पूर्ण केल्याचे प्रमाणपत्र दिले. यामुळे संपूर्ण बॅच राज्य परिषदेत नोंदणीसाठी अपात्र ठरली. तसेच यांनी विद्यार्थिनींच्या बॅचवर विविध चौकशी लावून छळ केला असल्याचा आरोप यावेळी डॉ. राऊत यांनी केला. अधिष्ठाता इतक्यावरच थांबले नसून प्रामाणिक विद्यार्थ्यांवर कमी उपस्थितीचा आरोप त्यांनी केला. सुळबुध्दीने डॉ. दातारकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या परीक्षेच्या प्रवेश पत्रावर 'नॉट एलिजिबल टू अपियर फॉर एक्झाम' असे लाल पेनानी लिहलेले प्रवेश पत्र विद्यार्थ्यांना जारी केले होते. यावेळी विद्यार्थी आणि पालक अधिष्ठाताच्या आडमुठे धोरणाविरोधात रोष व्यक्त करित त्यांच्या कार्यालयापुळे उभे राहून त्यांच्या या वृत्तीचा निषेध नोंदविला. यावेळी विद्यार्थ्यांचे महत्त्वाचे तास वाया गेले. प्रसंगी डॉ. राऊत यांनी जनप्रतिनिधी म्हणून हस्तक्षेप केला त्यावेळी अधिष्ठाता यांनी युटर्न घेत 'एलिजिबल टू अपियर फॉर एक्झाम' लिहिलेले प्रवेश पत्र विद्यार्थ्यांना जारी केले. यावेळी डॉ. दातारकर यांनी विद्यार्थ्यांना प्रॉक्टीकल मध्ये तुम्ही किती मार्क घेता हे बघतो असे म्हणत विद्यार्थ्यांना धमकी दिली. कायदा पायदळी तुडविण्याची प्रवृत्ती अधिष्ठाताची दिसून येत असल्याचा आरोप यावेळी डॉ. राऊत यांनी विधानसभेत केला. 11 मार्चला लागलेल्या निकाला मध्ये राज्यातील 34 दंत महाविद्यालयांमध्ये नागपूर येथील महाविद्यालयाचा परिणाम सर्वात वाईट होता. अधिष्ठाताच्या सततच्या छळामुळे अनेक विद्यार्थी परीक्षेत नापास झाले आणि उर्वरित उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची कामगिरी चांगली नव्हती. विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिक परीक्षेत कमी गुण देवून व एक्टरनल परीक्षेत हस्तक्षेप करून त्यांचे गुण कमी करण्यात आल्याचा आरोप देखील यावेळी करण्यात आला. यामुळे आता विद्यार्थ्यांना त्यांच्या आयुष्यातील महत्त्वाचे सहा महिनेच नाही तर नीट-एमडीएस परीक्षेच्या प्रतीक्षेत आणखी एक वर्ष वाया जाण्याची भीती यावेळी डॉ. राऊत यांनी दर्शविली आहे.

समाजाचा आधार सिद्ध झाली बीडीएसपी संघाची धम्म कार्यशाळा : प्रा. सरोज वाणी

नागपूर : हजारो जनसागरांच्या उपस्थित कळमेश्वर येथे झालेल्या बीडीएसपी संघाच्या धम्म कार्यशाळेत प्रा. सरोज वाणी आपले मत मांडताना स्पष्टच म्हणाल्या, 'आता माझे सुद्धा ठाम मत झाले की दुःखी कष्टी जीवन जगणाऱ्या या बहुजनांचा आधार फक्त आणि फक्त डॉ. बाबासाहेबांनी दिलेला धम्म जीवन मार्गच होवु शकतो. चुकिच्या रुढी परंपरा बहुजनांचा जीव घेत असतांना सुद्धा त्यांच्या मानसिक गुलामिने हे त्यांच्या लक्षातच येत नाही की या रुढी परंपरा आमचा जीव घेत आहे. अशा या मानसिक गुलामीत जखडलेल्या बहुजनांना स्वतंत्र करण्याची ताकद फक्त आणि फक्त डॉ. बाबासाहेबांच्या धम्म जीवन मार्गातच आहे. म्हणून या धम्म जीवन मार्गाचा प्रत्येक शेवटच्या व्यक्ती पर्यंत प्रचार व प्रसार होणे अत्यंत गरजेचे आहे व हे पुण्य कार्य बीडीएसपी संघ त्याच्या संपूर्ण शक्तीनिशी करीत आहे. डॉ. सिद्धार्थ बोधी (गायकवाड) आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की, बीडीएसपी संघ हा मोठ्यांचीच धम्म कार्यशाळा घेत नसुन लहान मुलांची सुद्धा बाल संस्कारांच्या माध्यमातून काळजी घेत आहे, हे बघून मी आनंदित झालो आहे. यामुळेच बाबासाहेबांना अपेक्षित असलेला आदर्श समाज घडणार आहे, हे नक्कीच. डॉ. निकेतन जांभुळकर यांनी ही बाब अधिक स्पष्ट करतांना हे आवर्जून सांगितले की अशा प्रकारचे बाल संस्कार शिबिर संस्कारक्षम समाज घडविण्यासाठी फार उपयोगी ठरणारे आहे. त्यामुळे प्रत्येक भागात हे घडुन आणण्यासाठी बीडीएसपी संघाने विचार करावा. डॉ. निरज बोधी आपल्या प्रबोधनात म्हणाले की, पालि भाषा ही संस्काराची जननी आहे. त्यामुळे ती समाजात रूजावी म्हणून बीडीएसपी संघाने त्या दृष्टीने कार्य करावे. समाजाभिमुख कार्य करणाऱ्या चोखांदळे यांना व प्रमोद काळबांडे यांना या धम्म कार्यशाळेत सन्मानित सुद्धा करण्यात आले. बहुजन सौरभचे डॉ. सिद्धार्थ कांबळे, धम्म कार्यशाळेला संबोधित करतांना म्हणाले की, बहुजन सौरभची निर्मिती सुद्धा बहुजनांच्या यातनांना बोलके करण्यासाठीच झालेली आहे. विकास जांभूळकरांनी शील सदाचारावर मार्गदर्शन केले. बाल संस्कार शिबिरामध्ये अशोक वाठोरे यांनी आपल्या देशातील समाज सुधारकांची माहिती मुलांना दिली. रोषनी बोधी यांनी बाल संस्कार शिबिराचे व्यवस्थापनाची जबाबदारी यशस्वीपणे पार पाडली. सरोज आगलावे व उषा बौद्ध यांनी सुद्धा धम्माची आवश्यकता यावर आपले मत मांडले. संध्या राजुरकर यांनी स्त्रीशक्ती ही आपल्या देशातील व्यवस्थेने वाया चालली होती. तिला खरा न्याय बुद्धांनी दिला असे मत मांडले. या दोन्ही कार्यक्रमांचे संचालन भिमा बागडे, करूणा गजभिये व सानिया धारगावे यांनी केले तर आभार प्रदर्शन श्रृती गजभिये यांनी केले.

वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा!

डॉ. अंकिता मोरेश्वर पाटील

(MBBS, MS) मुंबई
जन्म तारीख : 19/03/1997

आज तुझा वाढदिवस
वाढणाऱ्या या
प्रत्येक दिवसागणिक
तुझे यश, तुझे ज्ञान, तुझी किर्ती
वृद्धिंगत होत जावो आणि सुख
समृद्धीचा बहर,
तुझ्या आयुष्यात नित्य येत राहो.

: शुभेच्छूक :

मोरेश्वर पाटील (वडिल), अनिता पाटील (आई), मानसी पाटील (बहिण), रिता आटे (मावशी), हरिश आटे (काकाजी), धर्मपाल पाटील (काका), कुंदा पाटील (काकू), विनोद दमके (मामा), लता दमके (मामी), नरेंद्र दमके (मामा), वैशाली दमके (मामी). मो. ९६२३३००२१८

संपादकीय

नागपूर एक ऐतिहासिक नगर आणि दंगलीचे गालबोट ?

नागपूर शहर ऐतिहासिक दृष्ट्या महत्वाचे व सुप्रसिद्ध तसेच सुरक्षित शहर आहे. येथे नाग वंशी लोक राहत होते म्हणून नाग नदी आहे. नागपूर नाव हे सुध्दा नाग वंशी लोकांमुळे पडले. नागवंशी लोक बौद्ध धम्म पाळणारे शांतताप्रिय लोक होते. तसेच ऐतिहासिक नागार्जुन टेकडी रामटेक भागात आहे. आधुनिक काळात 1925 ला राष्ट्रीय स्वयंमसेवक संघ यांची नागपुरात स्थापना झाली. त्यांचे मुख्यालय नागपुरात आहे.तर 1956 ला डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांनी बौद्ध धम्म दिक्षा नागपुरात घेतली. ऐतिहासिक दिक्षा भूमी नागपुरात आहे.

गोंड राजा देवगड-नागपूर साम्राज्याचे राजकुमार बख्त बुलंद यांनी नागपूरची स्थापना केली, असे सांगितले जाते. रघुजी राजे भोसले, ज्यांना रघुजी भोसले प्रथम किंवा राघोजी भोसले म्हणूनही ओळखले जाते, हे भोसले घराण्याचे एक महत्त्वाचे व्यक्तिमत्व होते, ज्यांनी छत्रपती शाहू यांच्या कारकिर्दीत पूर्व-मध्य भारतात नागपूर राज्याची स्थापना केली. महाराष्ट्राची हिवाळी राजधानी असलेले नागपूर हे अतिशय झपाट्याने विकसित होत असलेले आणि मुंबई व पुण्यानंतर राज्यातील तिसरे मोठे शहर आहे. 2011 च्या जनगणनेनुसार या शहराची लोकसंख्या 46,53,570 इतकी होती. नागपूर शहराचा भौगोलिक भूभाग देशाच्या नागरी प्रदेशातील 13 वा मोठा भूभाग आहे. महाराष्ट्रातील भव्य शहर नागपूरला 'संत्र्याचे शहर' म्हणूनही ओळखले जाते. शेवटी, संत्र्यांसाठी प्रसिद्ध असलेले नागपूर देशभरात या फळांचा पुरवठा करते. मुंबई आणि पुण्यानंतर, हे राज्यातील तिसरे सर्वात मोठे शहर आहे. महाराष्ट्रात विचित्र वातावरण निर्माण झाले आहे. हलाल मटण की झटका मटण. हा एक वाद आहे. औरंगजेब कबर महाराष्ट्रात नको हा एक मोठा विषय सुरू आहे. काल नागपूर शहरात औरंगजेबाच्या कबरीचा वाद अखेर जाळपोळीपर्यंत गेला आहे. नागपूरात दोन गटांनी समोरासमोर येत दगडफेक आणि जाळपोळ केल्याने तणावाचे वातावरण पसरले होते. यानंतर पोलिसांनी परिस्थिती नियंत्रणात आणली असून आता तणावपूर्ण शांतता आहे. एका बाजूच्या लोकांनी जवळपास 30 ते 35 कार्यकर्त्यांनी दुपारी एक वाजता महाल कडबी चौकात औरंगजेबाचे छायाचित्र आणि प्रतिकात्मक कबर तयार केली. औरंगजेबाच्या छायाचित्राला चपलेने मारून निषेध व्यक्त केला. दुपारी दोन वाजता औरंगजेबाच्या प्रतिकात्मक कबरेला पेटविण्याचा प्रयत्न केला. मात्र, त्या कबरेवर एका धर्मासाठी पवित्र मानण्यात येणारी हिरवी चादर टाकण्यात आली होती. त्यावर कुराणाच्या आयात लिहिलेल्या होत्या. ती चादर पेटवल्याची चर्चा सर्वत्र पसरली. औरंगजेबाची प्रतिकात्मक कबरेवरील हिरव्या रंगाची चादर जाळल्याचे काही छायाचित्र समाजमाध्यमांवर प्रसारित केले गेले. आणि भावना भडकविल्या गेल्या अशी माहिती मिळाली. वास्तविक पाहता नागपुरात हिंदू, मुस्लिम, बौद्ध, शीख, ख्रिश्चन गुण्या गोविंदाने राहतात. येथे असलेल्या ताजुद्दीन बाबा दर्ग्यात सर्व धर्माचे लोक दर्शनास जातात.

नागपुरात हिंदू मुस्लिम असा वाद नव्हता व नाहीच. स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुका येत आहेत त्यासाठी धार्मिक ध्रुवीकरण केले जात आहे. बौद्ध बुद्ध गया महाबोधी विहार आंदोलन सुरू आहे तिकडचे लक्ष वळवायचे आहे. म्हणून धार्मिक दोन गटांना लढविल्या जात आहे. मुख्यमंत्री व गृहमंत्री नागपुरचे आहेत त्यामुळे नागपूरला शांत ठेवने त्यांच्या प्रतिष्ठेचा विषय सुद्धा आहे. पोलिस यंत्रणेची फार मोठी जबादारी आहे मोर्चा ची परवानगी देताना. मोर्चा कस्तुरचंद पार्क वरून जिल्हाधिकारी कार्यालया पर्यंत द्यायला पाहिजे. लोकवस्ती मधून मोर्चा काढणे साठी परवानगी देताना विचार करायला पाहिजे होता. देऊच नये. नागपूची जनता प्रगल्भ आहे त्यांनी नव संकुचित विचार सरणी सोडून दिली पाहिजे. पूर्वी नागपूर जसे होते तसेच आजही दिसावे. मेले मुडदे उखडणे सोडून दिले पाहिजे. आधुनिकतेची कास धरली पाहिजे. ■ ■

बहुजन सौरभ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, रा.स्व. संघ आणि आम्ही लोक

दीक्षाभूमी असलेले नागपूर हे शांतताप्रिय शहर म्हणून जगात ओळखले जाते. या शहराची 'शांतताप्रिय' ही ओळख मिटविण्याचे षडयंत्र रा. स्व. संघ समर्थक फ्रींज एलिमेंटने रचले आहे. औरंगजेबाच्या कबरीचे निमित्त करून नागपूरमध्ये 'स्टेट स्पॉन्सर्ड' दंगल घडविण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. संघाचे षडयंत्र डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ओळखले होते.

'हिंदुराष्ट्र जर खरोखर प्रत्यक्षात आले तर देशासाठी ते एक भयानक संकट असेल. हिंदू काहीही म्हणोत या हिंदू राष्ट्रामुळे स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुता धोक्यात येईल. लोकशाहीशी त्याचा मेळ बसत नाही. वाटेल ती किंमत देऊन हिंदू राष्ट्राला रोखले पाहिजे', असे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी 'थॉट्स ऑन पाकिस्तान' या प्रसिद्ध ग्रंथात म्हटले आहे. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ ज्यांना आपला सर्वात मोठा ऑयकॉन समजते, ते सरदार वल्लभभाई पटेल म्हणाले होते, की 'माझ्या मते भारत ना हिंदुराष्ट्र बनू शकत, ना हिंदू धर्म भारत सरकारचा धर्म बनू शकत. कुणाचा कोणताही धर्म असो वा जात, हा देश सर्वांचा आहे. पाकिस्तान ज्या मार्गावर चालत आहे, त्या मार्गाने आम्ही जाऊ शकत नाही.' सरदार पटेल यांचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना संविधान सभेत प्रवेश करण्याला प्रखर विरोध होता, हे सर्वविदित आहे. मात्र; नाथुराम गोडसे व इतर हिंदुत्ववाद्यांनी कट करून महात्मा गांधी यांचा खून केल्यावर भारत सरकारने आरएसएसवर बंदी घातली होती. ती बंदी उठविण्याकरिता जेव्हा तत्कालीन सरसंघचालक मा. स. गोळवलकर हे डॉ. आंबेडकरांना 1949 मध्ये भेटले होते. त्यावेळी गोळवलकर यांना डॉ. आंबेडकर म्हणाले की, सरदार पटेल यांना देशाची परिस्थिती नीट माहिती आहे अणि ते योग्य निर्णय घेतील. संघ जर हिंदूंना एकाच निशानाखाली संघटित करण्याशी प्रामाणिक असेल तर त्यांनी जातिव्यवस्था नष्ट करायला हवी', असे त्यांनी गोळवलकरांना सुनावले होते.

काँग्रेस आणि हिंदुत्वाचा प्रेमालाप :- संघाबाबत डॉ. बाबासाहेब, नेहरू, पटेल आणि महात्मा गांधी यांच्यात मतभिन्नता नव्हती. हे सर्वजण धर्मनिरपेक्ष व लोकशाही समाजवादी देश उभारणी करण्याच्या बाजूने होते. धर्मनिरपेक्ष देश म्हणजे सरकारचा कोणताही धर्म असणार नाही आणि लोकशाही समाजवाद म्हणजे दलित, आदिवासी, ओबीसी, मुसलमान, सवर्ण या सर्वांमधील पीडित, रंजल्या-गांजल्यांसाठी कल्याणकारी शासन व्यवस्था निर्माण करणे होय. त्यामुळे शास्त्रीय समाजवादाचे भारतीय पितामह मानवेंद्रनाथ रॉय यांनी त्याकाळातच धार्मिक फॅसिझमचा विरोध केला होता. मुसोलिनी, हिटलर, फ्रॅन्को आदी सर्वच फॅसिस्ट लोकशाही, धर्मनिरपेक्षता, समाजवाद, साम्यवाद आदी गोष्टींना शत्रू क्रमांक एक असल्याचे मानत होते. सत्ता हस्तगत केल्यावर दि. 21 जून 1921 रोजी संसदेत मुसोलिनी म्हणाला की, आम्ही आपल्या सर्व शक्तिनिशी समाजीकरण, शासकीयकरण आणि सामूहिकीकरणाच्या प्रयत्नांचा विरोध करू. शासकीय समाजवादाची आपण जागा घेतली पाहिजे, तर 'माईन काम्फ' या आपल्या आत्मचरित्रात हिटलर म्हणतो की, जी गोष्ट मुसोलिनीचा आजच्या महापुरुषांच्या यादीत समाविष्ट करते, ती गोष्ट म्हणजे इटलीमध्ये मार्क्सवादाच्या भागीदारीला नाकारण्याचा निश्चय, त्याचा विनाश आणि आंतरराष्ट्रीयवादापासून आपल्या देशाचे संरक्षण करणे होय (पान 679).

मिलिंद कीर्ती
मो. 9405325048

भारतातील आरएसएसदेखील समाजवाद, साम्यवाद आदी सर्व गोष्टींच्या विरोधात असून फॅसिस्ट, धर्मांध आहे. त्यामुळे गांधी, डॉ. आंबेडकर, नेहरू, पटेल हे सर्वजण त्या काळात हिंदू असूनही बहुसंख्यांकवादी ब्राह्मणी व धर्मांध हिंदुराष्ट्र स्थापन करण्याच्या बाजूने नव्हते. भारत हे 'हिंदुराष्ट्र' बनविण्याला त्या सर्वांचा सक्त विरोध होता. म. गांधी यांचे हिंदुत्ववादी पंडित मदनमोहन मालवीय यांच्याशी जिव्हाळ्याचे संबंध होते. वारंवार विनंती करण्यात आल्यानंतर महात्मा गांधी यांनी संघाच्या दिल्ली शाखेला दि. 16 सप्टेंबर 1947 भेट दिली होती. त्या भेटीचा वृत्तांत त्यांचे स्वीय सहाय्यक प्यारेलाल यांनी नोंदवून ठेवला आहे. या संघ शाखा भेटीप्रसंगी म. गांधी म्हणाले होते, की 'मला हिंदू असल्याचा अभिमान आहे. पण माझा हिंदू धर्म असहिष्णू किंवा बहिष्कृत नाही. जर हिंदू असे मानत असतील, की हिंदुस्थानात अहिंदूंना समान व सन्माननीय स्थान नाही आणि मुसलमानांना भारतात राहायचे असल्यास, त्यांना हीन दर्जावर समाधान मानावे लागेल, तर यामुळे हिंदू धर्म अर्थहीन होईल. मुस्लिमांच्या हत्येमध्ये तुमच्या संघटनेचा (संघाचा) हात असल्याचा तुमच्यावर होणारा आरोप खरा असेल, तर त्याचे परिणाम वाईट होतील, याचा मी तुम्हाला इशारा देतो,' असे त्यांनी निक्षूण सांगितले होते. असे असले तरी गांधी यांच्या हत्येनंतर काही काळातच सरदार पटेल यांच्या अध्यक्षतेखाली काँग्रेस केंद्रीय वर्किंग कमेटीने रा. स्व. संघाला काँग्रेसमध्ये प्रवेश देण्याचा ठराव पारित केला होता. परंतु तो ठराव पुढे बारगळला. ज्या काळात संघाची स्थापना झाली, त्यावेळी पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे वडील तथा काँग्रेस नेते मोतीलाल नेहरू म्हणाले होते, की 'स्वातंत्र्य लढ्याच्या काळातील काँग्रेसचे स्वरूप मूलतः हिंदुत्ववादी होते.' त्या काळात काँग्रेसमध्ये वेगवेगळ्या विचारधारेचे लोक होते. परंतु बाळ गंगाधर टिळक यांचा मृत्यू झाल्यानंतर महाराष्ट्रातील हिंदुत्ववादी एक-एक करीत काँग्रेसमधून बाहेर पडत गेले. त्यानंतरही काँग्रेस नेते आणि हिंदुत्ववादी यांचे संबंध संपुष्टात आल्याचे दिसत नाही.

मी येथे भारतीय फॅसिझमच्या तत्त्वज्ञानाची चर्चा करणार नाही. त्याबाबत आधीच्या लेखांमध्ये काही गोष्टी मांडल्या आहेत. भारतीय फॅसिझम हा सध्याच्या जर्मनी, फ्रान्स, स्पेन, रशिया, युक्रेन, अमेरिका आदी विविध देशांमधील न्यू फॅसिझमपेक्षाही वेगळा आहे. अस्पृश्य, आदिवासी व शूद्र ओबीसी यांच्यावर गुलामगिरी लादणाऱ्या आणि स्वतंत्र, स्वाभिमानी जीवनापासून ते जिवंत राहण्याकरिता आवश्यक अर्थाजन करण्यावर बंदी लादणाऱ्या जातिव्यवस्थेच्या अंमलबजावणीमुळे भारतात फॅसिझमसाठी आधीच सुपीक जमीन उपलब्ध आहे. भारतीय समाज खऱ्या अर्थाने लोकशाहीच्या अनुरूप नाही. येथील सत्ताधारी व सामान्य लोकांचे संबंध राजा-प्रजा याप्रमाणे आहेत. दाता-याचक असा हा व्यवहार आहे. या लोकांना कोणत्या तरी, मग ते ब्राह्मण, क्षत्रिय असो की, ग्रीक, मंगोल, तुर्क असो वा ब्रिटिश, फ्रेंच, पोर्तुगीज असो, या वरच्या श्रेष्ठ वर्गाचे आदेश पाळण्याची सवय आहे. 'हिरो वर्शिपिंग' म्हणजे व्यक्तिपूजा हा भारतीय समाजाला जडलेला प्रमुख रोग आहे. त्यामुळे हे लोक देशाचे नागरिक म्हणून आपले नागरी हक्क आणि जबाबदाऱ्यांप्रती सजग नाहीत. या प्रजेला लोकशाही चालविणारा राजा किंवा हुकूमशहाची आवड आहे. हे सर्व वातावरण (व्यवस्था) फॅसिस्ट नेता उपलब्ध करीत असतो. जेव्हा 2014 मध्ये आरएसएसप्रणित भाजपचे पूर्ण बहुमताचे सरकार आले, तेव्हा आरएसएसने भारत आता स्वतंत्र झाल्याचे लोकांना सांगितले. प्रत्यक्षात भारत 1947 मध्येच स्वतंत्र झाला आहे. डॉ. भागवत आणि मोदीच्या वक्तव्यातून आरएसएस ही केवळ संघटना नसून एक वृत्ती असल्याचे दिसून येते. ही प्रवृत्ती आहे. ही संघटना इस्राईलच्या 'मोसाद'प्रमाणे कपटी आणि षडयंत्रकारी संघटना आहे. आरएसएसने धर्मांध, फॅसिझमचे विष भिनलेला समाज तयार केला आहे. हा भारतीय फॅसिझम तुर्कस्थानमधील रचेप तय्यप अर्देऑन, इराणच्या अयातुल्ला खोमेनी, श्रीलंकेतील राजापाक्षे, अफगाणिस्तानच्या तालिबानी राजवटीसारखा आहे.

क्रमशः ■ ■

नागपूर आपले आहे, त्याला सांभाळणे आपलच काम आहे !

नागपुरातली कालची घटना ऐकून, पाहून खूप अस्वस्थ वाटतेय. हे आमचे नागपूर नाही. हा आमचा महाराष्ट्रही नाही. नागपुरातील महाल, इतवारी भाग म्हणजे तर अगदी ग्रामीण भागात जसे लोक भाईचाऱ्यानी राहतात, एकमेकांना धरून राहतात, तसे राहणारे. फ्लॅट संस्कृती किंवा फालतूचे मॅनर्स वगैरे तिकडे नाहीतच. घरची साखर संपली काय? चला शेजारी वाटी घेऊन. अगदी 'ह्यांच्या ऑफिसची वेळ झाली तर शेजारच्या चाची कडून चार चपात्या आणायच्या आणि ह्यांच्या डब्यात भरायच्या. चाचीला नंतर देऊच. इतकी जिव्हाळ्याने राहणारी ही माणसे. आज इतकी पेटली कशी? पेटली की पेटवली? हिंदूंचे सण असो की मुसलमानांचे, सगळेच तर मिळून मिसळून करणारा आमचा महाराष्ट्र. इतका कसा बदलतो आहे? का? मला आठवते , माझ्या लहानपणापासून गावात एक मुस्लिम कुटुंब राहत होते. कुणात काहीच दुजाभाव नव्हता. त्यांची फरीदा माझी मैत्रीण होती. आज तर खूपच मित्रमैत्रिणी आहेत. माझा मुलगा शाळेत जायला लागला. त्याचा खास मित्र होता रफिक. माझी मोठी बहीण धामणगाव जवळच्या देवगाव फाट्याजवळच्या हिरपूरची. जवळच अगदी लहानसे एक गाव उसळगव्हाण. तिथे मौला बाबा म्हणून एक फकीर होऊन गेलेत. आमच्या बहिणीकडे म्हणजे बिरे कुटुंबाकडे त्यांची खूप भक्ती. त्यांच्या पुण्यतिथीचा कार्यक्रम आमचे नानासाहेब बिरे [माझे जिजाजी] दर वर्षी मोठ्या प्रमाणात आणि मोठ्या उत्साहात करायचे. तिथे मुस्लिम कमी आणि हिंदूच जास्त यायचे. माझी वर्धेची बहीण ठाकरे. चक्क ठाकरे! त्यांचे कुलदैवत फरिदबाबा आहेत. आता या ठाकरे नावाच्या कुणबी परिवाराचे कुलदैवत मुस्लिम फरिदबाबा कसे? हा प्रश्न तुमच्यापैकी अनेकांना पडू शकतो. आम्हाला नाही पडला. आजही ठाकरेंच्या घरून त्यांच्या पुण्यतिथीला मलिदा जातो. ईद आणि मोहरमला खिचडा जातो. माझ्या बहिणीचे सासू सासरे काही फार पुरोगामी वगैरे नव्हते. शंभर वर्षांपूर्वीचे साधारण शेतकरी कुटुंबातले लोक जसे ऑर्थोडॉक्स विचारांचे असायचे तसेच तेही होते. तरीही त्यांच्या घरात फरिदबाबाला इतके का पुजले जात होते असेल? असे अनेक कुटुंब आपल्याकडे आहेत. असतील. इतकी वर्षे या गोष्टी कधी विशेषही वाटल्या नाहीत. आज त्या आवर्जून आठवतात. उसळगव्हाणच्या मौला बाबाच्या कार्यक्रमाला माजी आमदार शरद तसरे, बाबासाहेब घारफळकर, माजी आमदार अरुण अडसड सारे उपस्थिती लावायचे. कुणाच्याही मनात कधी विकल्प आला नाही. आम्ही सोडा, आमची मुले आणि आमच्या नातवंडांनाही असले फालतू प्रश्न कधी पडले नाहीत. पुढल्या पिढीला आपण काय देणार आहोत? आपल्याला काय वाटते, काय हवे, नको हे सांगण्याचा अधिकार प्रत्येकालाच आहे. पण त्यासाठी दंगे घडवून आणणे. त्यांच्या पवित्र हिरव्या चादर वर कुराणाच्या आयात लिहिलेल्या चादरीवर लाथा मारून अपमानित करणे हे चुकीचच आहे ना? रामाला, कृष्णाला लाथा मारलेल्या चालतील काय?

अरूणा सबाने
99700 95562

मित्रांनो, यात आज तुम्ही सहभागी झालात ते स्वेच्छेने की कुणाच्या सांगण्यावरून मला माहिती नाही. पण तुम्हा आंदोलनकर्त्यांना भविष्यात खूप कठीण जाणार आहे. जर तुम्ही पोलिसांच्या हातात सापडलात तर तुमच्यावर कलमे लागली असतील, त्याचे किती दूरगामी परिणाम तुमच्या आयुष्यावर होतील, याचा विचार केलाय का? नोकरी मध्ये तर मोठाच प्रॉब्लेम होईल पण तुमचा पासपोर्ट सुद्धा तुम्हाला मिळणार नाही. त्यावेळी नोकरी द्यायला हे राजकारणी, तो औरंग्या येणार आहेत काय? विचार करा. अस्मिता आम्हालाही आहे. शिवाजी महाराज, संभाजी महाराज आमचीही दैवत आहेत. पण महाराष्ट्राची शांतता आम्हाला अधिक प्यारी आहे. कारण ही शिकवण आम्हाला शिवाजी, जिजाऊंनीच दिली आहे. तेव्हा जरा सबुरीने घ्या. मित्रांनो महाराष्ट्र आपला आहे. नागपूर आपले आहे. त्याला सांभाळणे आपलच काम आहे. शांतता राखा. ■ ■

बुद्धाचा कन्याकरिता विनय

एकदा तथागत भद्यीय समिप असलेल्या जातीयवनात वास्तव्याला होते. तेव्हा मेंडकाचा पौत्र उगाह तेथे तथागतांच्या भेटीला आला. त्याने तथागतांना वंदन केले आणि निकटच आसनस्थ झाला. आसनस्थ झाल्यावर तो तथागतांना म्हणाला. हे 'तथागता उद्या माझ्या घरी कृपा करून भोजनाला यावे. तथागतांनी मुक संमत्तीने त्या निमंत्रणाचा स्वीकार केला. उगाहाणे पाहिले की तथागतांनी त्यांची प्रार्थना स्वीकारली तेव्हा तो आपल्या असणावरून उठला. त्याने तथागतांना वंदन केले, त्याने तथागतांना प्रदक्षिणा घातली आणि तथागताचा निरोप घेतला. रात्र संपल्यावर प्रातःकाळी तथागतांनी चिवर धारण केले. पात्र घेतले आणि उगाहाच्या घरी प्रस्थान केले. उगाह निवासी पोहोचल्यावर त्यांच्याकरिता प्रस्तुत आसनावर तथागत आसनस्थ झाले. उगाहाने स्वहस्ते तथागतांना विविध प्रकारच्या भोजनांनी समर्पित केले. तथागतांनी आपल्या पात्रातून आपला हात काढून घेतला तेव्हा तो तथागतानिकट बसला आणि म्हणाला, 'तथागता, या माझ्या कन्या आहेत. आपल्या पतिगृह पती कुटुंबात जाणार आहेत. तथागतांनी त्यांना देशना द्यावी. चिरकालपर्यंत त्यांच्या हिताचे आणि सुखाचे निमित्त ठरावा असा उपदेश तथागतांनी त्यांना द्यावा.' तेव्हा तथागत त्यांना उद्देशून बदला, 'हे कन्यांनो, तुम्ही अशा प्रकारे आचरण ठेवावे की. तुमचे मातापिता तुमचे हीत, तुमचे सुख जपावयाच्या हेतूने, तुमचे उदार माता-पिता तुम्हाला ज्या पतीच्या स्वाधीन करतील, त्यांच्याविषयी आदर बाळगून तुम्ही त्यांच्या अगोदर उठावे, त्यांच्या पश्चात निंद्रिस्त व्हावे. तुम्ही मनःपूर्वक तुमचे काम करावे. सर्व वस्तू व्यवस्थित ठेवाव्या. तुमची वाणी मधुर असावी. कन्यांनो, तुमचे आचरण असे असावे. तुम्ही याचा अभ्यास करावा.' 'आणि त्याचप्रमाणे कन्यांनो, तुम्ही पती, त्याचे माता पिता, त्याचे आप्तसंबंधी, साधू संन्यासी यांचा मानसन्मान करावा, आदर सत्कार करावा. ते घरी येताच त्यांना आसन द्यावे त्यांना जल द्यावे. कन्यांनो, या प्रकारे आचरण करावे. कन्यांनो, याचा अभ्यास करावा.' 'आणि या प्रकारे कन्यांनो, तुम्ही पतीगृहीच्या हस्तकलेत. हस्तोधोगात चतुर चपळ असावे. लोकर विणण्याची कला अथवा उद्योग असो, अथवा कापूस विणण्याची कला अथवा उद्योग असो, तुम्ही त्या कलेत त्या उद्योगात दक्ष व्हावे. याप्रकारे दक्षता प्राप्त केल्याने तुम्ही ते काम योग्य प्रकारे करू शकाल, करून घेऊ शकाल. कन्यांनो, तुम्ही या प्रकारच्या आचरणाचा अभ्यास करावा.'

'आणि या प्रकारे हे कन्यांनो, दूत, सेवक, चाकर, कर्मचारी काय काम करतात हे जाणून घ्यावे. त्यांनी काय केले हे समजून घ्यावे. ते कामचुकार तर नाहीत ना हे ओळखावे. त्यांनी काम केले अथवा नाही ते पहावे. तुम्ही रुग्ण्याचे बलाबल ओळखावे. तुम्ही ज्याला जसे लागेल तसे गरिष्ठ भोजन अथवा सुपाचक भोजन द्यावे. अशा प्रकारच्या आचरणाचा तुम्ही अभ्यास करावा.' 'आणि याप्रमाणे कन्यांनो, तुमचा पती, धन, धान्य, सोने, हिरे मोती, रूपये जे काही घरी आणतो त्याला तुम्ही सुरक्षित ठेवावे. त्यावर तुमची नजर असावी. त्यांची देखरेख करावी. कोणीही चोर, दरोडेखोर, लुच्चा लफंगा, उचलेगिरी करणारा त्यांच्यापासून ते सर्व सुरक्षित राहील याची काळजी घ्यावी असे आचरण करावे आणि त्याचा अभ्यास करावा.'

तथागतांचा हा उपदेश श्रवण करून उगाहाच्या कन्या प्रसन्नता पावल्या आणि त्यांनी तथागता प्रति कृतज्ञता व्यक्त केली. ■ ■

तथागताची सत्यगाथा

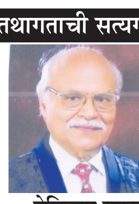

देविदास राऊत
(बौद्धाचार्य)
मो. 8668238330

सत्यशोधक पुरोगामी ओबीसी स्त्रियांना लोकशाहीवादी संघटना वाळीत टाकतात...

स्त्रियांच्या चळवळीत व पुरोगामी चळवळीत ओबीसी स्त्री नेतृत्वाला नाकारण्याची प्रवृत्ती होतीच. पण आता ती खूपच उघड दिसते आहे. पुरोगामी चळवळीतील ओबीसी स्त्रिया फुले, शाहू, आंबेडकरवादी असून त्या सत्यशोधक आहेत आणि असंघटित उत्पादक वर्गातील आहेत, म्हणून हे घडत आहे का? त्या नेतृत्वात आल्या तर आपल्या हातून शेतकरी, असंघटित कामगार, विस्थापित, स्थलांतरित कष्टकरी स्त्रियांचे संघटन निघून जाईल का? त्यांच्या जोरावर त्रिवर्णतील स्त्रियांना जे funding मिळते आहे, ते निघून जाईल का अशी तर भीती या मागे नाही? सध्या लोकशाहीच्या नावाने उत्सव करणाऱ्या लोकांना भाजपमध्ये गेलेले ओबीसी दिसतात. पण आपल्यासोबत असणाऱ्या ओबीसी स्त्री पुरुष नेतृत्वाला ते खड्यासारखे बाजूला करतात. त्यांचे सत्यशोधकी जातीभेद विरोधी विचार त्यांना पेलत नसावेत.

खरेच 1975 नंतर स्त्रियांच्या चळवळीत ओबीसी स्त्रियांचे योगदान नाही आणि नेतृत्व नाही आणि त्यांनी ब्राम्हणवाद विरोधी पितृसत्तेला धारेवर धरले नाही, अशी स्थिती आहे का? बघू या यांना किती स्त्री चळवळीतील सत्यशोधक फुले-आंबेडकरवादी स्त्रिया माहिती आहेत? माझ्याजवळ मोठी यादी आहे. पण यांची लोकशाही यांना मुबारक. त्यांना जात निहाय जनगणना मान्य असेल असे नाही, पण भारत जोडो यात्रेत आपले झेंडे, वारस यांना सोशल मीडियावर फोटो, reels येण्या पुरते संबंध. यांच्यामधील सर्व ब्राम्हणवादी स्त्रिया भाजपा ओरियेंटेड नाहीत असे तुम्हाला म्हणायचे आहे का? यांना पुणेरी मराठीमध्ये बोलत नसलेली कुणी स्त्री कार्यकर्ता चालते का? यांची आपापसात पर्यायी शुद्ध मराठी शब्द शोधण्याची चढाओढ. इथे कशा काय जना, बहिणा चालतील. त्या बहीणाबाई चौधरीच्या अहिराणी शैलीतील मराठी भाषेत न चे ण आणि हाताले चे हाताला असे ब्राम्हणी मराठीत रूपांतर करूनच बोलतात. आता ही कोणती संस्कृती आहे, भाजपा, सनातन, चित्पावन नाही का?

उत्पादक वर्गातील ओबीसीशी यांचे नाते नेता आणि कामगार असे आहेत आणि मनात खूप बसले आहे की 19 व्या शतकात ओबीसी स्त्रियांनी काढले असेल ब्राम्हण स्त्रियांना सुद्धा चिखलातून. पण आम्ही मात्र आता त्यांना आमच्या बरोबरीच्या मानणार नाही, असे तथाकथित पुरोगामी ब्राम्हणवादी स्त्रियांनी अलिखित संकल्प केला आहे. यात त्रिवर्णतील स्त्रियापण सामील आहेत. कारण sc, st, obc, आणि NTDNT यांच्या पेक्षा स्वतःची सुप्रीमसी सिद्ध करताना त्या सावित्री, फातिमा वर प्रेम आहे असे दाखवतात. पण आजच्या सावित्री फातिमा नसून आज आम्हीच नेत्या असे दाखवत स्त्री चळवळीत कधी काम ही केले नसेल त्या स्त्रियांना डोक्यावर घेऊन नाचतात. कारण ही जात युती आहे. वर्ग युती पण आहे. कारण जवळपास एका उच्च मध्यम वर्गातून आलेल्या या स्त्रियांचे आता पुरोगामी चळवळीत कोंडाळे झाले आहे. ते स्त्री अध्ययन, स्त्री आरोग्य चळवळ, स्त्री पर्यावरण चळवळ, शेतकरी स्त्री चळवळ, असंघटित स्त्री कामगार चळवळ, पक्ष आणि युनियनच्या स्त्री आघाडी इत्यादी मध्ये दिसून येतात. दलित स्त्रीवादाने ज्या पद्धतीने वेगळी चूल मांडली, त्यामुळेच आज सत्यशोधक स्त्रीवादी साहित्य संमेलने, सत्यशोधक स्त्री कार्यकर्त्यांची परिषद, राष्ट्रीय ओबीसी महिला संघटना, ओबीसी महिला राजकीय आघाडी, परिषदा फुले-शाहू-आंबेडकरवादी ओबीसी स्त्रिया स्वतंत्र भरवू लागल्या आहेत. 1990 पासून आम्ही अनेक ओबीसी सत्यशोधक स्त्रियांनी महाराष्ट्रात आपला स्वतंत्र ठसा उमटवला आहे. आम्हाला तुमची गरज नाही. जेव्हा तुमच्या नेतृत्वाबद्दल तुमच्या संघटनेतील ओबीसी स्त्रियांना शंका येतील, तेव्हा तुम्हाला पाय उतार व्हावे लागेल. कारण यांच्या जोरावर निधी मिळत असल्याने यांना जागृत होऊ न देणे भाजपा इतकेच पुरोगामी चळवळीतील सर्व जाती धर्मातील ब्राम्हणवादी स्त्रियांना व पुरुषांना खुर्च्या सोडायची वेळ येणार आहे. 'जानवे तोडा, माणसे जोडा' असा नारा देणाऱ्या समाजवादी चळवळीतील नेतृत्वाने किमान आता तरी आपण कुणाला प्रतिनिधित्व देतो याचे मूल्यमापन करायला हवे. पुरोगामी ओबीसी स्त्री कार्यकर्त्या चळवळीत नाहीत हे या आयोजकांनी आता जाहीर करावे आणि सिद्ध पण. तुमच्या स्त्री चळवळीचा इतिहास वेगळा आणि आमचा वेगळा असे असेल तर ते ही जाहीर करावे. आम्ही केवळ गर्दी असतो का हे जाहीर करावे. की एखादीला चूचकारून तू आमचीच ग असे म्हणायचे आणि आपापसात आपली आहे का ग ती अशी तपासणी करायची हे सोडणार असाल तर लोकशाही. नाहीतर तुम्ही सुद्धा सॉफ्ट सफ्रन, सॉफ्ट प्रोग्रेसीव्ह आणि सेविका समितीचा उदारमतवादी स्त्रीवादी चेहेरा असेच म्हणावे लागेल. यावर माझे स्वतंत्र लेखन आहे. इंग्लिशमध्येपण आहे. मराठी, हिंदीत पण आहे. ही माझी मते आहेत. यांचा वापर करताना माझ्या नावासकट करावा, संदर्भ द्यावा ही विनंती. कारण पंगा मी घेत आहे आणि म्हणून माझ्या या मांडणीचे, ब्राम्हणवादी स्त्रीवादाला आव्हान करण्याचे क्रेडिट सुद्धा माझे आहे. ■ ■

स्त्री दास्याचा तुरुंग फोडते....

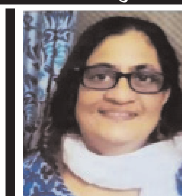

लता प्रतिभा मधुकर
मो. 9922320338

वाचकांचे मनोगत

बहुजन सौरभ

राज्यात उष्णतेची लाट

देशभरात उन्हाळा वाढत असून पुढील काही दिवसात 40 ते 50 अंश सेल्सियस उष्णतेची लाट येण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे या उन्हाळ्याच्या दिवसात थंड पाणी किंवा बर्फाचे पाणी पिणे टाळावे आणि साधे पाणी प्यावे असा सल्ला आरोग्य तज्ज्ञांनी दिला आहे. दरम्यान, सध्या मलेशिया, इंडोनेशिया, सिंगापूर आणि इतर देश उष्णतेची लाट अनुभवत आहेत. तापमान 40 अंश सेल्सिअसपर्यंत पोहोचल्यावर खूप थंड पाणी न पिण्याचा सल्ला डॉक्टर देतात, कारण असे केल्यास आपल्या लहान रक्तवाहिन्या फुटण्याची किंवा रक्तवाहिन्या अरुंद झाल्याने स्ट्रोकचा झटका येण्याची शक्यता असते. त्याचबरोबर कडक उन्हातून घरी आल्यावर लगेच हात, पाय धुवू नका. त्याआधी किंवा आंघोळ करण्याआधी किमान अर्धा तास थांबा. त्यानंतरच अंघोळ करा, असे न केल्यास त्या व्यक्तीला स्ट्रोकचा झटका येण्याची शक्यता असते, असेही आरोग्य तज्ज्ञांनी सांगितले आहे.

दिलीप मून
वाडी. नागपूर.

" लहान लहान प्रयत्न सातत्याने केल्यास मोठे यश मिळते. "

महाड चवदार तळ्याचा सत्याग्रह

महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी 19 व 20 मार्च 1927 रोजी महाड येथे 'कुलाबा जिल्हा बहिष्कृत परिषद' घेतांना कोणी जागा देण्यास तयार नव्हते. एक मुस्लिम व्यक्तीने कोणाच्याही विरोधाची पर्वा न करता स्वतःची जागा दिली. त्यावेळी डॉ. बाबासाहेब म्हणाले 'चवदार तळ्याचे पाणी प्यायल्याने आम्ही अमर होणार नाही. की आज पावेतो चवदार तळ्याचे पाणी प्यायलो नाही, म्हणून मेलो ही नाही. चवदार तळ्यावर जावयाचे ते केवळ त्या तळ्याचे पाणी पिण्याकरीता जावयाचे नसून इतरांप्रमाणे आम्हीही या समाजातील माणसे आहोत हे सिद्ध करण्या करीताच त्या तळ्यावर आपणास जावयाचे आहे.

डॉ. बाबासाहेबांसोबत अनंत विनायक चित्रे, कमलाकांत चित्रे, सुरबानाना टिपणीस, देवराव नाईक, बापूसाहेब सहस्त्रबुद्धे आणि हजारो आंदोलक निघाले. चवदार तळ्याच्या पायऱ्या उतरून डॉ. बाबासाहेब यांनी ओंजळभर पाणी प्यायल्या नंतर सर्वांनी तळ्याचे पाणी प्यायले.

पाप धुण्यासाठी कुंभमेळ्यात जाऊन स्नान करून नद्यांचे पाणी प्रदूषित करणाऱ्या विकृत संतप्त जमावाने सुरबानानांच्या घराला वेढा घालून घर पेटवून देण्याची भाषा करू लागताच घराच्या दर्शनी भागातल भिंतीला टांगलेली डबलबारची बंदुक घेऊन सुरबानाना गच्चीवर जाऊन म्हणाले 'तुम्ही माझे घर पेटवाल पण लक्षात ठेवा टिपणीसाचा नेम कधीच चुकत नाही आणि माझ्या कडे गोळ्याही भरपूर आहेत. 'तसाच हा संतप्त जमाव सत्याग्रहीकडे जाऊन त्यांच्या बायका लहान मुलांच्या जीवाची पर्वा न करता अमानुषपणे मारहाण करू लागले.

सत्याग्रहीच्या अन्नात माती कालविली. ही घटना कळताच डॉ. बाबासाहेब यांना अत्यंत दुःख झाले. त्यांनी ताबडतोब घटनास्थळी धाव घेतली. तेव्हा अनेक पैलवान गाणी म्हणत होते की, बाबासाहेब तुम्ही फक्त आदेश द्या. एकही विरोधक औषधाला ठेवणार नाही. परंतु डॉ. बाबासाहेब यांनी सर्वांना शांत राहण्याचा आदेश दिला. कारण डॉ. बाबासाहेब अगोदरच कायद्याची लढाई जिंकले होते. त्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी सत्याग्रहाची गरज होती. तो हेतू साध्य झाला होता.

आनंद म्हस्के
मो.8652325033

महाड चवदार तळ्याच्या समता लढ्यात सी.के.पी.समाजातील दलितेतर सहकाऱ्यांचे फार मोठे योगदान होते. त्यातील एक लढवय्या वीर म्हणजे सुरेंद्र गोविंदराव टिपणीस उर्फ सुरबानाना टिपणीस. मुंबई इलाखा विधिमंडळात सार्वजनिक पाणवठे विहिरी दलितांसाठी खुले करण्याचा ठराव रावबहादूर सी.के. बोले यानी 4 ऑगस्ट 1923 ला मंजूर केला होता. 1925 मध्ये सुरेंद्रनाथ टिपणीस हे महाड नगरपालिकेचे अध्यक्ष झाले होते. महाडचे चवदार तळे दलितांसह सर्वांना खुले करण्याचा ठराव नगरपालिकेत मंजूर करून घेतला. डॉ. बाबासाहेब यांनी शिवशाहीला न्याय देण्यासाठी 25 डिसेंबर 1927 रोजी रायगड पायथा येथे मनुस्मृतीचे दहन करून विषम व्यवस्थेच्या मुळावर घाव घातला. त्याने बिथरलेले सनातनी यांनी डॉ. बाबासाहेब यांचे कार्यकर्ते संभाजी तुकाराम गायकवाड यांचा मुलगा भिकाजीचा 1929 साली जीव घेतला. सुरबानाना यांचे मेव्हणे अनंतराव चित्रे यांना पोलादपूर सोडून मुंबईत यावे लागले.

डॉ. बाबासाहेब 1942-43 मध्ये ब्रिटिश सरकार मध्ये मजूरमंत्री असताना भाकरानांगर धरण आणि देशातील नद्याजोडचा आराखडा तयार केला. नद्याजोडने कधीच दुष्काळ पडणार नाही आणि वीज मोफत आणि दळणवळण सुलभ होईल. त्यासाठी त्यांनी दोन पाणी परिषद घेऊन 'पाणी ही राष्ट्राची संपती असून त्याचे योग्य नियोजन प्रयोजन केले नाही तर भविष्यात घोटभर पाण्यासाठी पैसे मोजावे लागतील' असा इशारा दिला होता. परंतु देव धर्म आणि अंधश्रद्धाळू प्रजा आणि निष्काम सत्ताधारीमुळे आज एक बाटलीला 20 रुपये मोजावे लागत आहेत. मजूरमंत्री डॉ. बाबासाहेब यांनी आपले सहकारी अनंतराव उर्फ भाई चित्रे यांना मुंबई आमदारकीचा राजीनामा देण्यास लावून भारतातील पहिला लेबर ऑफिसर म्हणून नेव्हल डॉकयार्ड मुंबई येथे नियुक्ती केली. सरकार आणि कामगार यांच्या मधील दुवा म्हणून लेबर ऑफिसर ही नियुक्ती केली होती. परंतु नंतरच्या काळात लेबर ऑफिसर सरकार आणि मालक यांचे दलाल बनले.

महाड संग्राम मधील सुरबानाना बद्दल डॉ. बाबासाहेब एकदा म्हणाले होते, 'सुरबानाना तुमच्या सारखे समतेचे खंदे पुरस्कर्ते माझ्याबरोबर असल्यानंतर मी माझे इच्छित ध्येय निश्चित साध्य करेन.' त्यांचे इच्छित ध्येय साध्य करण्यास आम्ही किती पुरोगामी ब्राह्मण आंबेडकरी चळवळीत सहभागी करून घेतले. यावर विचारमंथन होण्याची गरज आहे. कारण संघटित आणि सत्ता मिळविण्याचे राजकीय व्हिजन नसल्याने पुरोगामी समाजवादी आंबेडकरी चळवळीत येण्या ऐवजी मार्क्सवादकडे झुकले. मराठे कुणबी ओबीसी हे आंबेडकरी चळवळीला अस्पृश्य समजून आपल्या फुटबॉल करून घेत होते. उशिरा काय होईना लोकशाही आणि संविधान टिकविण्यासाठी सर्वांची मानसिकता बदलण्याची गरज आहे. ज्यांच्या स्पर्शाने चवदार तळ्याच्या पाण्याचे अमृत झाले होते. त्या चवदार तळ्याच्यामध्ये विषम व्यवस्थेच्या छाताडावर पाय ठेवून उभा असलेले डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अभिवादन करण्यासाठी साऱ्या भारतातून चवदार तळ्याचे पिण्यासाठी देश विदेशातील लाखो करोडो लोक सालाबादा महाडला येतात. हा बुद्ध, फुले, शाहू या शिवशाही, भीमशाही परिवर्तनाचा मार्च आहे.

रोहिणी नदीच्या पाण्यावर हक्क राहण्यासाठी शक्य आणि कोलियात दर पाच वर्षांनी युद्ध होत असे. हरेल त्याला पाण्याचा कर भरावा लागत होता. सिद्धार्थ गौतमावर पाण्यासाठी युद्ध करण्याची वेळ आली. तेव्हा निसर्गाच्या पाण्यासाठी युद्ध करण्यास विरोध केला म्हणून सिद्धार्थ गौतमाला युद्ध नाकारण्यास गृह त्याग करावा लागला. त्याचा परिणाम युद्ध झाले नाही. त्यामुळे हा जगातील पाण्यासाठीचा पहिला संघर्ष आहे. पुण्यातील आपला पाण्याचा हौद अस्पृश्य लोकांना खुला करून दिला म्हणून महात्मा फुले यांना आपले राहते घर सोडावे लागले. हा जगातील दुसरा पाण्यासाठीचा संघर्ष आहे. आपल्या गुरूचा वारसा चालविणारे डॉ. बाबासाहेब यांनी महाड चवदार तळ्याचा पाण्यासाठीचा केलेला जगातील तिसरा संघर्ष आहे.

घोटभर पाण्यासाठी आयुष्यभर अवहेलना सहन केलेले डॉ. बाबासाहेब यांना बुद्धा प्रमाणे एकच प्रश्न पडला होता की, सगळ्या जीवांना तहान भागविण्यास निसर्ग कोणताच भेदभाव करीत नाही. तर माणसात भेदभाव करून पाणी नाकारणारे हे कोण? 'पाऊल पुढचे पुढे हे टाकणार आहे मी, पाणी चवदार तळ्याचे चाखणार आहे मी' हे प्रभाकर पोखरीकरच्या शब्दातील सोनू निगमने गायलेले गाणे 98 वर्षा नंतरही जगातील कोणत्याही लढाई पेक्षा आजही मोठे वाटते कारण आजही पाण्याच्या माठाला शिवले म्हणून तहानेने व्याकुळ झालेल्या शाळेतील विद्यार्थ्यांचा शिक्षकच बळी घेत असतील तर कसल्या पुरोगामीच्या बाता करताय? म्हणून सालाबाद प्रमाणे नुसतेच अभिवादन करणाऱ्या भावर्दीना वामनदादा कर्डक म्हणतात की, जागे असव, हे भीमाचा पिल्लू जागे असावे पुढारताण, ते कधी कुणाच्या मागे नसावे. ■■

सोबती

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

लोक आपली निंदा करतात म्हणून कधीही ध्येयापासून विचलीत होऊ नये, कारण एकदा का तुम्ही ध्येयापर्यंत पोहचण्यात यशस्वी झाले की, निंदा करणारेही तुमची आरती ओवाळू लागतात. आपण जर यशस्वी झालो तर जग आपल्याला ओळखते, पण जर अयशस्वी झालो तर आपल्याला जगाची खरी ओळख होते.

लोक तुमची नक्कल करायला लागले म्हणजे समजावे, आपण यशाकडे वाटचाल करीत आहोत. जर आयुष्यात कठीण काळ आला तर समजावे की, चांगला काळ आपली प्रतीक्षा करीत आहे. विहिरीत पडल्याने कुणाचा मृत्यू होत नाही. मृत्यू हा त्यावेळी येतो जेव्हा पोहता येत नाही. तसेच कठीण काळ ही खरी समस्या नाही, पण जर त्या काळावर मात करण्याची आपली क्षमता नसेल तर खरी समस्या आहे. म्हणून स्वतःला कधीही कमकुवत समजू नका. कारण समुद्र कितीही विशाल अन् शक्तीशाली असला तरी तो तेलाच्या एका छोट्या थेंबाला बुडवू शकत नाही. अशा प्रसंगी अंगात धैर्य असेल तर अनुभव हा मित्र आपल्या मदतीला धावून येतो आणि या संकटातून तारून नेतो. म्हणून धैर्य, आत्मविश्वास, मेहनत, अनुभव आणि इच्छाशक्ती या आपल्या सोबत्यांची साथ कधीच सोडू नये, कारण जेव्हा सर्वजण सोडून जातात त्यावेळी हे सोबती साथसंगत करतात. ■■

निर्वाण, परिनिर्वाण, महापरिनिर्वाण आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर एक बोधिसत्व

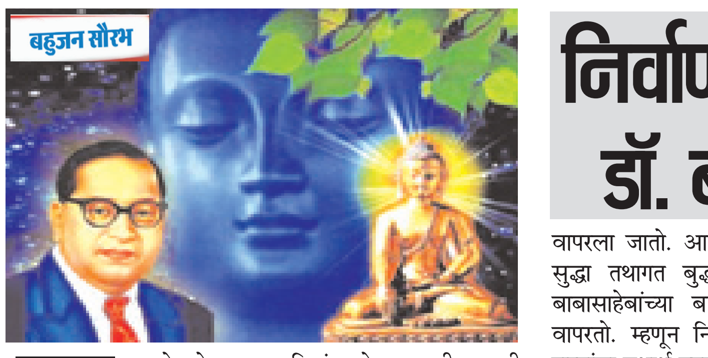

ज्या प्रमाणे रोपट्याला जिवंत ठेवण्यासाठी त्याची खतपाणी घालून मशागत करावी लागते त्याचप्रमाणे महापुरुषांचे विचार जिवंत ठेवण्यासाठी त्यांचाही सतत प्रचार व प्रसार करीत राहण्याची आवश्यकता असते अन्यथा तेही नष्ट होतील. याचा प्रत्यय भारतातून बुद्ध धम्म 900 वर्षेपर्यंत हद्दपार झाला होता कारण त्याच्या प्रचारासाठी भिक्षु, भिक्षुनी, उपासक आणि उपासिका उरलेच नव्हते. म्हणून आजही आपल्याला बुद्ध धम्माचा आणि डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचा प्रचार आणि प्रसार निरंतर करीत राहण्याची गरज आहे. आपण थोडक्यात बौद्ध धम्मातील निर्वाण, परिनिर्वाण आणि महापरिनिर्वाण या शब्दांविषयी साध्या व सोप्या भाषेत उलगडा करण्याचा प्रयत्न करूया. निर्वाण हा शब्दाला पाली भाषेत 'निब्बाण' असे म्हणतात. निब्बाण म्हणजे दुःख मुक्ती शब्दशः निर्वाण या शब्दाचा विग्रह केल्यास नि म्हणजे निरोध आणि वाण म्हणजे तृष्णा. सर्व प्रकारच्या तृष्णांचा निरोध करणे म्हणजे निर्वाण होय. निर्वाण ही सर्वोच्च सुखाची अवस्था असते. बुद्धत्वाकडे जाण्याचा मार्ग आहे. निर्वाण म्हणजे बुजणे किंवा मृत्यू नव्हे तर जन्ममरणाच्या जीवन चक्रातून मुक्तता होय. निर्वाणाच्या चार अवस्था आहेत स्त्रोतागामी, सक्रुदागामी, अनागामी आणि अरहत किं वा बोधिसत्व. म्हणून निर्वाण ही मृत्यूनंतरची अवस्था नव्हे तर प्रत्येक प्राणीमात्रास जिवंतपणीच प्राप्त करता येते. तसेच परिनिर्माण बौद्ध सिद्धांतानुसार निर्वाण प्राप्त व्यक्तींचे म्हणजेच अरहंताचे जेव्हा देहावसान होते तेव्हा त्यास परिनिर्वाण म्हणतात. म्हणून अरहत किंवा बोधिसत्व यांच्यासाठी परिनिर्वाण हा शब्द वापरला जातो. महापरिनिर्वाण हा शब्द फक्त सम्यक संबुध्दाच्या परिनिर्वाणासाठी वापरला जातो. आमच्यासाठी डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर हे सुद्धा तथागत बुद्धाच्या ठिकाणी आहेत आणि म्हणून डॉ. बाबासाहेबांच्या बाबतीतही आपण महापरिनिर्वाण हा शब्द वापरतो. म्हणून निर्वाण, परिनिर्वाण आणि महापरिनिर्वाण या शब्दांचा यथार्थ उपयोग करणे आवश्यक आहे. असे मला वाटते.

ग्रीक तत्त्वज्ञ मॅझिनी म्हणतो महापुरुष मरतात परंतु त्यांचे विचार कधीही मरत नाही. ते अमर्तय असतात. डॉ. बाबासाहेबांनी मॅझिनीचे हे मत अमान्य केले. ते म्हणतात महापुरुषही मरतात आणि त्यांचे विचारही मरतात.

दुसरे असे, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर बोधिसत्व कसे? हे जाणून घेण्याचा प्रयत्न करू. एकदा ब्रिटनचे माजी प्रधानमंत्री विस्टन चर्चिल यांना एका पत्रकाराने एक प्रश्न विचारला, 'what is the difference between politician and statesman? क्षणाचाही विलंब न लावता त्यांनी उत्तर दिले, 'who looks at the ne&t election is a politician whereas who looks at the ne&t generation is a statesman'. कदाचित डॉ. बाबासाहेब सर्वोत्कृष्ट पॉलिटिशियन म्हणून गणले गेले नसतीलही परंतु एक पराकोटीचे 'statesman' म्हणून संपूर्ण जगापुढे उदयास आले. त्यांनी त्यांच्याच हयातीत कित्येक पिढ्यांचा उद्धार करण्यासाठी आपले आयुष्य खर्ची घातले. म्हणून डॉ. बाबासाहेब आमच्यासाठी एक बोधिसत्व आहेत. हे आपण 'prof. Huston Smith'यांच्या 'religions of man' या पुस्तकातील छोट्याशा कथेवरून समजून घेऊ. कथा अशी आहे, बरेच लोक वाळवंटात कुठेतरी असलेल्या मौल्यवान रत्नांच्या शोधात निघतात. त्या तप्त वाळवंटात खूप अंतर चालून गेल्यावर ते थकतात आणि तहानेने व्याकुळ होतात म्हणून पाणी किंवा सावलीचा कुठेतरी आसरा मीळावा याचा शोध घेतात परंतु कुठेही पाण्याचा लवलेशही दिसत नाही. त्यांचा आता जीवनमरणाचा प्रश्न असतो. अशातच तीन प्रवासी पुढे गेलेले असतात त्यांना एक बंदिस्त आवार दृष्टीस पडते त्यापैकी एक प्रवासी भिंतीवर चढतो आणि लगेच खाली उडी मारतो, दुसराही प्रवासी त्याचेच अनुकरण करतो. मात्र तिसरा प्रवासी भिंतीवर चढतो आणि खाली बघतो तर काय आश्चर्य! अगदी विलोभनीय दृश्य त्याला दिसते. आंतमध्ये मोठमोठी नारळाची झाडे, पाण्याचा मोठा जलाशय आणि त्यातून उडणारे कारंजे पाहून तो मोहून जातो. तू खाली उडी मारणार एवढ्यात त्याच्या मनात विचार येतो की, मी तर आपला जीव वाचवेन व सुखी होईल परंतु माझ्या मागून येणारे माझ्या सोबत्यांचे काय? ते तहानेने व्याकुळ होऊन मरून जातील त्यांना आपण वाचवलेच पाहिजे या विचाराने तो खाली उतरतो आणि पुन्हा त्या तप्त वाळवंटात परत जातो आणि आपल्या सोबत्यांना सोबत घेऊन हा जलाशय दाखवतो व त्यांना वाचवतो. अर्थातच हा जो तिसरा प्रवासी आहे हा बोधिसत्व आहे. त्याचे मन आंतरिक खोलवर करूणेने भरलेले आहे, हेच डॉ. बाबासाहेबांच्या बाबतीतही घडले. डॉ. बाबासाहेब उच्च शिक्षण घेऊन जेव्हा बडोदे संस्थानात नोकरीसाठी गेले तेव्हा त्यांना निवाऱ्यासाठी साधी जागाही मिळाली नाही त्यांच्या सामानासहित हाकलून देण्यात आले. 3 ते 4 किलोमीटर अंतरभर उन्हात चालत जाऊन सयाजी उद्यानात एका झाडाखाली निराशेने मुसमुसत रडत बसले. त्यांच्या मनात विचार आला की, मी इतका उच्चशिक्षित असूनही माझी जर ही अवस्था आहे तर माझे कोट्यावधी अस्पृश्य बांधव कसे जगत असतील? त्यांच्या तर साध्या सावलीचाही विटाळ मानला जातो या विचारांनी डॉ. बाबासाहेब व्याकुळ झाले आणि तेव्हाच त्यांनी संकल्प केला यापुढे कितीही संकट आले तरी मी माझ्या कोट्यावधी बांधवांच्या मुक्तीसाठी आपले संपूर्ण आयुष्य खर्ची घालीन. असा संकल्प डॉ. बाबासाहेबांनी त्या वटवृक्षाखाली घेतला. ज्या जागेवर सयाजी उद्यानात डॉ. बाबासाहेबांनी संकल्प केला ती जागा आज संकल्प भूमी म्हणून प्रसिद्ध आहे. आणि त्यानंतर डॉ. बाबासाहेबांनी स्वतःला समाजकार्यात झोकून दिले आणि संविधानाच्या माध्यमातून अस्पृश्यतेचे उच्चाटन केले आणि 14 ऑक्टोबर 1956 ला बौद्ध धम्माची लाखो अनुयायांना दीक्षा देऊन हिंदू धर्माच्या गुलामगिरीतून मुक्त केले. आमचे उद्धारकर्ते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आमच्यासाठी खरे बोधिसत्व आहेत. त्या बोधिसत्वाला कोटी कोटी प्रणाम! ■■

सखाराम मंडपे.
मो. 9422121692

बुद्धगया येथील महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलन

बुद्धगया येथील महाबोधी महाविहार हे बौद्धांचे भारतातील पवित्र स्थान आहे. ते ब्राम्हण पंडीत परोहितांच्या अतिक्रमणातून, अनाधिकृत ताब्यातून मुक्त व्हावे व ते बौद्धांच्या पूर्णतः स्वाधिन करण्यात यावे. या करिता बौद्ध भिक्खु संघाने दिनांक 12 फेब्रुवारी 2025 पासुन बुद्धगया येथे आमरण उपोषण सुरू केले आहे.

या आंदोलनाला एक महिना होऊन गेला आहे. भारतातील अनेक राज्यांच्या बहुजनांनी तसेच विदेशातील भिक्खु संघानी या आंदोलनाला पाठिंबा दिला असून त्याचे समर्थन केलेले आहे. परंतु येथील राज्य शासनाने व केंद्र शासनाने त्याची अॅप कोणतीही दखल घेतलेली दिसत नाही. मुलतत्ववादी व मनुवादी विचारसरणी असलेल्या पक्षाचे हे सरकार असल्यामुळे त्यांच्याकडून लवकरात लवकर यावर कार्यवाही होईल याची अपेक्षा करता येत नाही. 1949 च्या बिहार शासनाच्या बी.टी.एम.सी. अधिनियमानुसार आपोआपच बहुसंख्य ठरणाऱ्या ब्राम्हण सदस्यांचे या महाविहारावर व्यवस्थापन, नियंत्रण व संचालनाचे अधिकार आहेत. 10 मार्च 2005 च्या द इंडियन एक्सप्रेस या दैनिक अमेरिकेतील कॉलिफोर्निया प्रांतातील चिनो हिल्स सिटी येथील श्री. स्वामीनारायण मंदिरात विध्वसंक कृती करण्यात आली, मुर्तीची विटंबना करण्यात आली. केंद्र सरकारने या निंदणीय कृतीचा तिव्र निषेध नोंदविला आहे. अर्थात ज्यांनी कोणी मंदिरात विध्वंसक कृती केली असेल त्याचा तीव्र निषेध नोंदविणे समर्थनिय व उचितच आहे. याबद्दल कोणाचेही दुमत नसावे. मात्र विदेशात एका मंदिरात विटंबना झाल्याचा सरकारकडून धिक्कार व्यक्त करण्यात येतो. परंतू मागील एक महिन्यापासून बौद्ध भिक्खु महाबोधी महाविहार ब्राम्हण पुजारी पुरोहितांच्या ताब्यातून मुक्त व्हावे यासाठी आमरण उपोषणाला बसले असतांना त्याची साधी दखलही सरकार घेत नाही, ही न समजणारी बाब आहे, उलट मध्यरात्री त्यांना विहारातील स्त्री भिक्खुनींसह अटक केली जाते व त्यांच्यावर अत्याचार केला जातो. ही बिहार सरकारची व केंद्र सरकारची दुटप्पी कृती निंदणीय व निषेर्धाय आहे. गेल्या 75 वर्षापेक्षा अधिक काळापासुन ब्राम्हण पुजारी पुरोहितांनी महाबोधी महाविहारावर अतिक्रमण व अनाधिकृत कब्जा करून करोडो रुपयाची संपत्ती मिळविल्याचे सांगितले जाते त्याची उच्चस्तरीय चौकशी होणे आवश्यक आहे. तसेच बिहार सरकारने महाबोधी विहारावरील अतिक्रमण त्वरित काढून बौद्धाला न्याय हवा. या देशाच्या इतिहासावर नजर टाकली तर आपणांस दिसून येईल की येथील इतिहास हा परकीयांच्या आक्रमणातून राजे- राजवाड्यामधुन, मठ-मंदीरातून व पंडीत-पुरोहितांच्या घरातून निर्माण झालेला आहे, विषमतावादी व वर्णवर्चस्वावादी विचारसरणीतून माणसाला माणसाचे माणूसपण नाकारण्याच्या विचारधारेतून या देशाचा इतिहास निर्माण झालेला दिसून येतो. थोडक्यात सांगायचे म्हणजे माणूस म्हणून जगलेल्या माणसांचा इतिहास निर्माण झाल्याचे दिसत नाही. माणूस म्हणून जगलेल्या माणसांचा इतिहास हा फक्त बौद्ध काळात तसेच छत्रपती शिवाजी राजे यांच्या काळात निर्माण झाल्याचे दिसून येईल. एडवर्ड गिब्सन या विचारवंताने इतिहासाच्या बाबतीत एक मार्मिक विधान केले आहे, त्याच्या म्हणण्यानुसार `इतिहास हा खरोखरीच मानवजातीकरिता गुन्हे, चुका आणि दुःख यांची जणू एक गाथाच आहे.' यावर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्हणतात एडवर्ड गिब्सनचे म्हणने जगातील इतर देशापेक्षा हिंदुस्थानच्या इतिहासाबाबत अधिक खरे आहे. स्वातंत्र्याची त्यास अधिक तळमळ आहे आणि सुखाची त्यास सर्वात अधिक आवड आहे हेच खरे.' बुद्धगया येथील महाबोधी महाविहार हे जगातील व भारतातील बौद्धांचे एकमेव श्रद्धास्थान आहे. देश विदेशातील हजारो बौद्ध उपासक येथे भगवान बुद्धाचे ज्ञान प्राप्तीच्या ठिकाणी प्रेरणा घ्यायला येत असतात. सम्राट अशोकाने महाबोधी महाविहार बांधलेले आहे. परंतू यावर मात्र ब्राम्हण पुजारी पुरोहितांना अनाधिकृत कब्जा करून ठेवलेला आहे. बिहार सरकारने 1949 ला बीटीएमसी अधिनियम तयार केला असून या महाविहाराचे व्यवस्थापन व संचालन ब्राम्हणांच्याकडे सोपविले आहे. वास्तविक हा अधिनियमच मुळात दोषपूर्ण असून दुसऱ्याच्या धार्मिक स्वातंत्र्यावर अतिक्रमण करणारा असल्यामुळे बेकायदेशिर आहे. 26 जानेवारी 1950 पासून भारतीय संविधानाची अंमलबजावणी सुरु झाली. धार्मिक स्वातंत्र्याच्या विरोधी असल्यामुळे हा 1949 अधिनियम आपोआप रद्द व्हावयास पाहिजे होता. 1949 चा बी.टी.एम.सी. अधिनियम हा घटनेतील तरतूदीच्या विसंगत आहे. भारतीय जनता पक्षाचे सरकार केंद्रात सत्तेत आल्यावर या सरकारने अनेक जुने व अनावश्यक कायदे/अधिनियम रद्द केलेले आहेत. तर काही मध्ये बदल/दुरूस्ती केली आहे त्यामुळे या अधिनियमाचेही अस्तित्व संपवायास पाहिजे होते. भारतीय संविधानाच्या कलम 13(1) नुसार `या संविधानाच्या प्रारंभाच्या निकटपूर्वी भारताच्या राज्य क्षेत्रात अंमलात असलेले सर्व कायदे ते जेथवर या भागाच्या उपबंधाशी विसंगत असतील तेथवर ते अशा विसंगतीच्या व्याप्तीपुरते शुन्य असतील.' आर्टिकल 13(2) नुसार `राज्य या भागाने प्रदान केलेले अधिकार हिरावून घेणारा किंवा त्याचा संकोच करणारा कोणताही कायदा करणार नाही आणि या खंडाचे व्यतिक्रमण करून केलेला कोणताही कायदा त्या व्यतिक्रमणाच्या व्यापीपुरता शुन्य असेल'. अनुच्छेद 13 (3) या अनेच्छेदात संदर्भानुसार आवश्यक नसेल तर (क) मध्ये असे नमुद केले आहे की विधी/कायदा यात भारताच्या राज्य क्षेत्रात कायदा इतकाच प्रभावी असलेला कोणताही अध्यादेश, आदेश, उपविधी, नियम, विनियम, अधिसूचना, रुढी किंवा परिपाठ यांचा समावेश आहे.' 13 (3)(ख) नुसार `अमलात आलेले विधी/कायदे' यात भारताच्या राज्यक्षेत्रातील विधान मंडळाने किंवा सक्षम प्राधिकरणाने या संविधानाच्या प्रारंभ काळापूर्वी पारित केलेल्या किंवा केलेल्या व पूर्वी निरसित न झालेल्या कायद्याचा समावेश आहे. मग असा कोणताही कायदा किंवा त्याचा कोणताही भाग त्यावेळी मुळीच किंवा विशिष्ट क्षेत्रामध्ये जारी नसला तरी हरकत नाही.' भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 25 (1) नुसार प्रत्येकाला धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार दिलेला आहे त्याचप्रमाणे अनुच्छेद 26(ख) नुसार धार्मिक बाबतीत आपल्या व्यवहाराची व्यवस्था पाहाण्याचा तसेच 26 (ग) नुसार जंगम व स्थावर संपत्ती मालकीची असण्याचा व ती संपादन करण्याचा आणि 26 (घ) कायद्यानुसार अशा संपत्तीचे प्रशासन करण्याचा अधिकार आहे. संविधानातील उपरोक्त तरतूदीनुसार 1949 चा बिहार सरकारने तयार केलेला बी.टी.एम.सी. अधिनियम घटनेतील तरतूदीच्या विसंगत असून दुसऱ्या धर्माचे स्वातंत्र्य हिरावून घेणारा असल्यामुळे बिहार सरकारने तो त्वरित रद्द करून महाबोधी महाविहार बौद्धांच्या अधिकारात व ताब्यात संपूर्णपणे द्यावयास पाहिजे. त्याचप्रमाणे महाबोधी महाविहाराचे व्यवस्थापन, नियमन व संचालन बौद्धांकडेच सोपवावयास पाहिजे. महाबोधी महाविहारावरील ब्राम्हण पुजारी पुरोहितांचा अनाधिकृत कब्जा, नियत्रंण त्वरित काढून समितीच्या सदस्याच्या चलअचल संपत्तीची उच्चस्तरीय चौकशी करून ज्ञात उत्पनाच्या स्त्रोतापेक्षा जास्त संपत्ती असल्यास ती जप्त करून, कायदेशीर कार्यकारी करावयास पाहिजे. बिहार राज्य सरकार व केंद्र शासनाने घटनेतील तरतूदीचे पालन करून लोकांच्या धार्मिक स्वातंत्राचे रक्षण करावे व देशात लोकशाही शासन असल्याची साक्ष द्यावी. महाबोधी महाविहाराचे मुक्ती आंदोलनाचा प्रश्न हा आंदोलनानेच सुटेल, तो सर्वोच्च न्यायालयात सुटेल असे वाटत नाही. न्यायालयात आधिच त्या प्रकाराशी पिटीशन दाखल झालेली आहे. उच्च न्यायालयात मनुवादी विचार सरणीचे न्यायाधिश असण्याची शक्यता असल्यामुळे त्यांच्याकडून याबाबतीत न्यायाची अपेक्षा करणे व्यर्थ ठरेल. अयोध्येतील बाबरी मशिदीचे उदाहरण आपल्यापुढे आहे. त्या प्रकरणात बौद्धांची दाखल केलेली इंटरव्हीनींग अप्लिकेशन फेटाळून लावण्यात आल्याची माहिती आहे. महाबोधी महाविहार हे तीव्र स्वरूपाच्या अहिंसक आंदोलनानेच मुक्त होईल असे वाटते. तसेच जागतिक जनमन तयार करून आंतरराष्ट्रीय न्यायालयात दाद मागणेही उचित ठरेल.

कोन कहता है आसमां में सुराग नही होता ।
एक पत्थर तो तबीयतसे उछालो यारो । ■■

ॲड. एम. एन. चोखांद्रे
मो. 9423126405

महाराष्ट्रातील पहिली शेतकरी आत्महत्या साहेबराव करपे यांची झाली. या 19 मार्च ला त्याचा स्मृतिदिन जवळ येताना काल महाराष्ट्रातील शेतकरी आत्महत्येची मागील वर्षीची संख्या समजली. एकूण 2706 शेतकऱ्यांनी एका वर्षात आत्महत्या केल्या आहेत. 365 दिवसात 2706 म्हणजे दिवसाला जवळपास 8 आत्महत्या...

रोज 8 शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या होणाऱ्या महाराष्ट्राचे प्राधान्यक्रम कोणते?

आपण इतके सुखासीन जगताना आपल्या आजूबाजूच्या रोज 8 शेतकऱ्यांना जगणे अशक्य व्हावे? कोणीही आपल्या आधाराला नाही ही विलक्षण हतबलता त्यांना जगणे नकोसे करते आणि एक दिवस ते स्वतःला संपवून टाकतात. पण आपल्या जगण्यावर राजकीय, सामाजिक परिघावर रेषही उमटत नाही. आमच्या आनंदाच्या कल्लोळात, वाजत गाजत निघालेल्या मिरवणुकांच्या ढोल ताशात या वेदनेच्या किंकाळ्या कुठे ऐकू ही येत नाही. बातम्यांच्या वेगवान आढाव्यात काही सेकंदात पडद्यावर येणारे हे मृत्यू क्षणात नाहीसे होतात. जगापुढे येणारे एवढेच त्यांचे अस्तित्व..

बाकी आकड्यांचा भाग होऊन जातात. 1995 पासून शेतकरी आत्महत्या वाढत गेल्या. आजपर्यंत 15 हजार शेतकरी गेले. आज वर्षाला अडीच हजार आत्महत्या होत असतील तरीही शासन समाज हलत नसेल तर आणखी किती बळी हवे आहेत? साधा ओरखडाही समाज मनावर उमटत नाही. पूर्वी एक आत्महत्या झाली तरी संपूर्ण मीडिया सजग व्हायचा. पहिल्या पानावर बातम्या यायच्या. चॅनलचे कॅमेरे त्या भकास चेहऱ्यांवर आणि पाचटाच्या झोपडीवर फिरायचे. त्या परिसरातील सर्व नेते अंत्ययात्रेला यायचे. पालकमंत्री जिल्हाधिकारी चेक घेवून जायचे. 2008 च्या कर्जमाफी पर्यंत हा राष्ट्रीय विषय असायचा. पी. साईनाथ बोलायचे तेव्हा शहरी भागात सन्नाटा व्हायचा. अपराधी भाव जागा व्हायचा. आमच्या सुखासीन जगण्याच्या तळ्यावर या मरणांचा तवंग पसरलेला असायचा. एक एक जिवंत कहाणी असलेली ही मरणे आपल्या सामूहिक वेदनेचा भाग व्हायची. त्या कुटुंबाची कर्ज आपली व्हायची. ती अभागी लेकरे आपल्या लेकरात दिसायची. अपराधी भावाने मन भरून जायचे हळूहळू आमच्या वाढलेल्या सेन्सेक्स आणि सुखासीन मध्यमवर्ग, उच्च मध्यमवर्ग आणि अब्जाधीश राजकारण्यांच्या भावविश्वात ही दुःख कुठेच उरली नाहीत. यांना मदत करणे सोडाच उलट आत्महत्या या कशा कर्जाने झाल्या नाहीत हे शासन सांगून ती संख्या कमी दाखवण्याचा प्रयत्न सुरू केला. हळूहळू ते चेहरे दिसेनासे झाले आणि स्कोर मोजावा तसे आम्ही फक्त या मरणांची संख्या मोजायला लागलो. तितकेच नाही तर दुःख व्यक्त करणारे आम्ही या मरणांची टिंगल करायला लागलो, या आत्महत्याच नाहीत इथपासून दारू पिले, मेले तरी आत्महत्या इथपर्यंत शेरेबाजी करण्यापर्यंत आम्ही असंवेदनशील झालो. 'प्रश्नच मान्य करायचा नाही म्हणजे प्रश्न सोडवण्याची जबाबदारी आपल्यावर येत नाही, आपली मानसिक सुटका होते इतके कोडगे मन समाजाचे झाले.' ही जर आमची स्थिती तर राजकारणी अधिकच बेताल झाले. निवडणुकीत एखादे आश्वासन सोडता त्यांना काही बांधिलकी उरली नाही. ज्या राज्यात जिथे 8 शेतकरी रोज मरतात त्या राज्यातील राजकारण, साहित्य व्यवहार, सांस्कृतिक उत्सव यावर एक शोककळा असायला हवी.' आमच्या सगळ्या विचार विश्वाच्या केंद्रस्थानी या माणसांची वेदना असायला हवी. आमचे राजकीय वादविवाद हे फक्त आणि फक्त या शेवटच्या माणसांच्या समृद्धीचा मार्ग कोणता यावरच फक्त व्हायला हवा. माध्यमात या माणसांच्या वेदनेची पत्रकारिता असायला हवी. पण आज काय सुरू आहे?

ज्या राज्यात जिथे रोज 8 शेतकरी मरतात त्या राज्यात सगळीकडे उन्माद सुरू आहे. सगळे पब्ज आणि क्लब आनंदाने खिंकळत आयुष्य सेलिब्रेट करताहेत. धार्मिक मिरवणुका उत्सव उन्मादाच्या दिशेने निघालेत. या आत्महत्या मोजण्यापेक्षा आम्ही कुंभमेळ्यात किती माणसे गेली ते मोजण्यात मग्न आहोत. परदेशातील पर्यटन हा आमचा स्टेटस सिम्बॉल बनतोय. उंच उंच मॉल्स आमच्या समृद्धीची निशाणे झालीत. विमानतळावर होणारी गर्दी, शहरातील इमारती, गाड्या, सेवा क्षेत्र, रोज नवे नवे विक्रम मोडत आहेत. या समृध्द शहरांचे आणि या भकास खेड्यांचे काही नातेच उरले नाही. अंबानीचे लग्न, आय. पी. एल. यातील पैशाचा उतमात आणि तिकडे 100 रुपयाला मोताद असणारी माणसे हे कसे समजून घ्यायचे? एकीकडे आपल्या मुलांना परदेशात शिकायला पाठवणारे पालक आणि दुसरीकडे पोरांच्या तालुक्याच्या गावी शिक्षणाचा खर्च करू शकत नसल्याने आत्महत्या करणारे पालक हे कसे समजून घ्यायचे? इतके भीषण वास्तव असताना आम्ही चर्चा कशाची करतो आहोत? रोज राजकीय नेत्यांची एकमेकांवर होत असलेली शेरेबाजी, सवंग बाचाबाची, पातळी सुटलेली भाषा आणि हिंदू मुस्लिम धृवीकरण होईल अशी भडकावू भाषा. काल एकीकडे या आत्महत्यांची संख्या येत असतांना त्याचवेळी औरंगजेबाची कबर उखडून टाकावी या मोहिमेची घोषणा आली. कबर उखडण्याचे अगोदर आत्महत्येची समस्या उखडून टाकावी असे का वाटत नाही? इतिहासातील हिशोब चुकते करण्याअगोदर सरकारला शेतीमालाचा उत्पादन खर्च आणि विक्रीतील तफावतीचा हिशोब विचारावा असे का नाही वाटत आम्हाला? राजकारणातील व्यक्तींची एकमेकांवर चिखलफेक याभोवती माध्यमे फिरत आहेत. समाज माध्यमे मनोरंजन व्यक्तिवाद प्रधान झाली आहेत आणि सुखासीन झालेल्या उच्च मध्यमावर्गाकडे रोल मॉडेल बघत मध्यमवर्ग मार्गक्रमण करत आहे. अशा एकट्या पडलेल्या शेतकऱ्यांना आधार द्यायला शेतकरी संघटना कमकुवत झाल्यात आणि शासन आत्महत्या अपात्र ठरवून इतर कारणाने त्या आत्महत्या झाल्याचे दाखवत शेतकरी आत्महत्या संख्या कमी करण्याचे आकड्यांचे खेळ करण्यात मग्न आहे. त्यामुळे आर्थिक मदत देण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही. अशा कोंडीत शेतकरी जगणे आणि मरणे सापडले आहे. आय. टी. क्षेत्राची वाढ आणि दुसरीकडे त्याच तंत्रज्ञानाचा मोबाईल मिळत नाही म्हणून नांदेड जिल्ह्यात एकाच दोरीला लटकणारे बाप आणि लेक. एक एक आत्महत्या कशा समजून घ्यायच्या? आमचे प्राधान्यक्रम कोणते आहेत या राज्यात? सतत भावनिक विषय करून आपण या भळभळत असलेल्या जखमा विसरण्याची सोय करतो आहोत का? ही मरणारी माणसे वाचवणे हाच आमचा प्राधान्यक्रम असायला हवा ना? आमची माध्यमे केवळ राजकीय चिखलफेक दाखवणे थांबवून सर्व नेत्यांना जाब विचारणार आहेत का? आणि राजकीय नेते त्यांच्या पक्षांचे जाहीरनामे उघडुन काय बोललो होतो हे आठवणार आहेत का?

'अगदी आजसुध्दा होय आज सुद्धा' 8 शेतकरी असेच हताश होऊन मरून जातील. आपण काय करणार आहोत? ■■

हेरंब कुलकर्णी
मो. 8208589195

बहुजन सौरभ
BAHUJAN SAURABHA

द्वेषाची घाण साफ करणे हेच खऱ्या होळीचे दहन : शंकरमहाराज कावळे

नागपूर : माणसाला इतर सजीव प्राण्यापेक्षा विचार करण्याची बुद्धी अधिक आहे. पण माणूस राग, लोभ, मोह, द्वेषाच्या आहारी जाऊन अनमोल जीवनाचा नाश करीत असतो. किर्तन कशासाठी ऐकायचे? ते मनोरंजनसाठी नाही तर मानवी मन जोडण्यासाठी आहे. होळी-धुलीवंदन या सणा मागचा खरा हेतु समजून घ्या. डोक्यातील द्वेषाची घाण साफ करणे हेच खऱ्या होळीचे दहन आहे. काय लाकड जाळता विचार करा. स्नेहाचा रंग प्रत्येक मनाला लागू द्या. असे कळकळीचे आव्हान श्रीगुरूदेव सेवा मंडळ विश्वकर्मा नगरच्या धुलिवंदन मोहत्सवात किर्तनाच्या माध्यमातून राष्ट्रीय युवा प्रबोधनकार शंकरमहाराज कावळे यांनी केले. या धुलिवंदन महोत्सवाला सकाळी सामुदायिक ध्यानाने सुरुवात झाली. ध्यानानंतर दोन दोनच्या रांगेत एक प्रभातफेरी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे राष्ट्रीय भजन गात एम्प्रेसमील कॉलनी, स्वराज कॉलनी, विश्वकर्मा नगर येथील मुख्य मार्गावरून विश्वशांतीचा, राष्ट्रीय एकात्मतेचा संदेश देत होती.

या परिसरातील लोकांनी आपल्या घरासभोवतालचा परिसर स्वच्छ करून, सडासंमार्जन करून, सुंदर रांगोळ्या काढून आपआपल्या संतमहापुरूषांच्या सुंदर प्रतीमांची सजावट केली होती. राष्ट्रीय महापुरूषांच्या विचारांनी आणि जयघोषाने परिसरात राष्ट्रभक्तीचे वातावरण निर्माण झाले होते.

बालप्रबोधनकार सम्यक मानव याच मोहत्सवात श्रीगुरूदेव अध्यात्म गुरूकुल, गुरूकुंज आश्रम, येथील बालप्रबोधनकार 6 वर्षाचा सम्यक छाया रवी मानव याने प्रबोधन करतांना छत्रपती शिवराया, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जीवनातील प्रसंग सांगीत राष्ट्रभक्तीचे जागरण केले. शिवरायाचे चरित्र आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या योगदानातून निर्मीत भारतीय संविधानच आम्हा बालकांची पीढी संस्कारी करेल. असे स्पष्ट विचार सम्यक याने व्यक्त केले. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांनी नागपूरात सुरू केलेल्या धुलिवंदन महोत्सवातून प्रेरणा घेऊन 1964 दरम्यान कर्मश्री दुर्गादास रक्षक यांनी हा उपक्रम विश्वकर्मा नगर भागात सुरू केला. त्यांच्या हयातीतच ज्ञानेश्वर रक्षक यांनी या उपक्रमाला विविध धर्म, पंथ, संप्रदायाच्या लोकांमध्ये पोहचवला. या उपक्रमाचे कौतुक अजनी पोलीस स्टेशनचे ठाणेदार राजकुमार यांनी करीत सांगीतले, आपण धुलिवंदन महोत्सवातून लोकसुधारनेसोबतच, सामाजिक सलोखा निर्माण करीत, सामाजिक शांततेचा प्रयत्न करून, पोलिसांच्या कार्याला मदतच करता. असे कार्य शहरभर वाढायला हवे. या उपक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी रवीदादा मानव, प्रज्वल टोंगे, चंद्रभान राऊत, देवीदास लाखे, वंदना वनकर, रमेश मेहर, रामराव चोपडे, बाळकृष्ण पाचभाई यासोबतच तरूणमित्र वैभव राऊत, ज्ञानेश तळेकर, गुरूदादा रक्षक, अनंता रक्षक, छाया मानव याच योगदान होते. स्नेहाचा रंग उधळणारा हा धुलिवंदन महोत्सव अनेकांना प्रेरणा देणारा ठरत आहे.

बौद्ध आयडेंटिटीच्या प्रतिष्ठापनेसाठी पालि भाषा अवगत करा : प्रा. आनंद देवडेकर

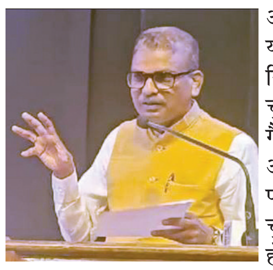

महाड : बुद्ध काळात जनसामान्यांची भाषा असलेल्या मागधी भाषेत तथागत भगवान बुद्धांनी सांगितलेल्या मानवी कल्याणाच्या विचारांचे पालन आणि रक्षण केल्याने पा पालेति रक्खतीति पालि म्हणून ती जगभर प्रतिष्ठित झाली. आता बौद्ध धम्माचा स्वीकार केल्याने प्रतिष्ठा मिळालेल्या समाजाने बौद्ध आयडेंटिटीच्या प्रतिष्ठापनेसाठी पालि भाषा अवगत करून तिच्या प्रचार प्रसारासाठी तन मन धनाने योगदान द्यावे, असे आवाहन अपरान्त साहित्य कला प्रबोधिनीचे केंद्रीय कार्याध्यक्ष सद्धम्मकार प्रा. आनंद देवडेकर यांनी क्रांतीभूमी, महाड येथील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर राष्ट्रीय स्मारक सभागृहात केले.

अपरान्त साहित्य कला प्रबोधिनीचा महाड तालुका शाखा व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर राष्ट्रीय स्मारक(बार्टी) महाड यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित एक दिवशीय पालि भाषा प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन प्रा. आनंद देवडेकर यांच्या हस्ते झाले त्याप्रसंगी ते बोलत होते. अध्यक्षस्थानी अपरान्त साहित्य कला प्रबोधिनीचे महाड तालुका शाखा अध्यक्ष रानकवी मारुती सकपाळ हे होते.

पालि भाषा प्रशिक्षण वर्गाच्या सुरुवातीलाच पालि भाषेचे महत्त्व समजावून सांगताना पालि भाषेचे तज्ञ मार्गदर्शक राजेंद्र भालशंकर म्हणाले की, पालि भाषा ही आलोक म्हणजेच प्रकाश आहे. या प्रकाशात मानवी जीवनाशी निगडित सर्व प्रकारच्या चुकीच्या धारणा आणि गैरसमजुती स्पष्टपणे लक्षात आलेली व्यक्ती सम्मार्गाची पथिक होते. पालि भाषेचे चुकीचे शब्दोच्चार केल्याने होणारी अर्थहानी विविध उदाहरणांनी स्पष्ट करून भालशंकर यांनी पालि भाषा प्रशिक्षणाचे महत्त्व अधोरेखित केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक पालि भाषा अभ्यासक रजनी जाधव यांनी केले तर संचालन नितीन सकपाळ यांनी केले. प्रकाश केशव कासे यांनी प्रशिक्षणार्थीसाठी भोजन व्यवस्था केली होती. प्रशिक्षण वर्गात सहभागी प्रशिक्षणार्थींना सहभाग प्रमाणपत्र दिल्यानंतर अपरान्त महाड शाखेचे सचिव दीपक पाटील यांनी केलेल्या आभार प्रदर्शनाने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

तथागत बुद्ध विहार काशीनगर रिंगरोड नागपूर. नियमितपणे सामुदायिक वंदना, पौर्णिमेचे प्रवचन, महापुरुषांच्या जयंत्या, स्मरण दिवस, रविवारला मान्यवरांचे मार्गदर्शन, शिबीरांचे आयोजन. वर्षावास काळात 'बुद्ध आणि त्यांचा धम्म', 'मिलींद प्रश्न' व इतर बौद्ध ग्रंथांचे वाचन. तथागत अभ्यासिका, वार्षिक सहल, तथागत बचत गट, तथागत विशेषांकाचे प्रकाशन. विद्यार्थ्यांना आर्थिक व शालोपयोगी साहित्याची मदत.

संवाद मित्र सुधाकर स्थूल मो.नं. 9372665640

प्रबुद्ध विद्यालयात जातिभेदावर प्रहार करणारे कविसंमेलन

संवाद मित्र प्रकाश बावनगडे, नागपूर : प्रबुद्ध विद्यालय, वकीलपेठ, नागपूर येथे बुध. दि.12 मार्च ला सायं.6 वाजता प्रबुद्ध नाट्य परिषदद्वारा आयोजित कविसंमेलन घेण्यात आले. कविसंमेलनाचे अध्यक्ष मनोहर गजभिये, ज्येष्ठ आंबेडकरी कवी आणि सूर्यकांत मुनघाटे, हृदय चक्रधर व जगदीश राऊत हे अतिथी कवी होते.

कविसंमेलनाच्या सुरवातीला मान्यवरांच्या हस्ते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेला माल्यार्पण करुन अभिवादन करण्यात आले. त्यानंतर अतिथींचे स्वागत करण्यात आले. लगेच कविसंमेलनाची सूत्रे आपल्या हाती घेत रंगराज गोस्वामी यांनी 'तुफानातील दिवे आम्ही तुफानातील दिवे' या वामनदादा कर्डकांच्या ओळी म्हणून प्रथम कवितेसाठी दिवाकर शिर्के यांना पाचारण केले. त्यानंतर प्रकाश सुटे, डॉ. मोनाली पोफरे, सुभाष मानवटकर, रजनी संबोधी, प्रभु फुलझेले, रजनी फुलझेले, नागेश वाहुरवाघ, प्रकाश बावनगडे, जगदीश राऊत, वामन नील, डॉ. भोला सरवर, माणिक खोब्रागडे, सूर्यकांत मुनघाटे, हृदय चक्रधर, संजय सायरे, लिलाधर गायकवाड, रंगराज गोस्वामी व शेवटी कविसंमेलनाचे अध्यक्ष मनोहर गजभिये यांनी आपली अध्यक्षीय कविता सादर केली. अनेक चारोळ्यांचे दाखले देत रंगराज गोस्वामी यांनी संचालन तर आभार संजय गोडघाटे यांनी मानले. कविसंमेलनाला अरुण गाडे, मिलिंद रामटेके, जनार्दन देशपांडे, राजन गोंडाने, सुनील शेन्डे इ. उपस्थित होते.

महत्वाचे

स्वयंप्रभा तर्फे सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर

नागपूर : स्वयंप्रभा वेगवेगळे सामाजिक उपक्रम राबवित महिला दिवस साजरा करत आहे. यावर्षी वेगवेगळे कार्यक्रम सादर करण्यात आले. ज्यात गायन, नृत्य, गझल, कविता सादरीकरण, महिला दिवस मनोगत, एकपात्री, जोक, गृप डांस, वेगवेगळे खेळ व बक्षीसे असा आगळावेगळा महिला दिवस स्वयंप्रभा ग्रूपच्या मैत्रिणींनी साजरा केला. प्रतिभा देऊळकर, कविता मोरे, स्मिता दातारकर, किरण पिंपळशेंडे, मनिषा बोढेकर, वैशाली टेंमुर्डे, शुभांगी देवाळकर, भावना गोहेकर यांच्या पुढाकाराने व सहभागी सर्व मैत्रिणींच्या सहकार्याने हा महिला दिवस उत्साहात यशस्वी साजरा केला.

एस.सी ॲन्ड बुद्धिस्ट पेन्शनर्स असोसिएशनची द्वि-वार्षिक निवडणूक 23 मार्चला

नागपूर : एस.सी ॲन्ड बुद्धिस्ट पेन्शनर्स असोसिएशनची द्वि-वार्षिक निवडणूक 23 मार्चला होत आहे. यात उपाध्यक्ष या पदाकरीता 2 उमेदवार निवडून द्यावयाचे आहेत. 3 उमेदवार निवडणूक लढवित आहेत. मी मागे सहसचिव या पदाचे कार्यभार सुध्दा पुर्णक्षमतेने सांभाळलेले आहे. उपाध्यक्ष या पदाकरीता तिन उमेदवार खालील प्रमाणे निवडणूकी मध्ये उभे आहेत -1) भागवतकर खेमचंद बकारामजी, 2) धाबर्डे विजय पांडुरंगजी, 3) सुटे विलास सदाशिवराव. यापैकी दोघांना निवडून द्यावयाचे आहे. आपण कोणा एकालाच किंवा दोघांना मत देऊ शकता. आपले अमुल्य मत मला नामे खेमचंद बकारामजी भागवतकर. उपाध्यक्ष या पदाकरीता देऊन बहुमतांनी विजयी करावे.निवडणूक दिनांक 23-3-2025 रोजी करुणा भवन, बजाज नगर नागपूर. दुपारी 12 ते 3 वाजेपर्यंत होणार आहे.

राष्ट्रीय सफाई कर्मचारी आयोगाला समस्यांचे निवेदन

नागपूर : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक विकास केंद्र, नागपूर (14 एप्रिल 2011 रोजी स्थापन झालेल्या अनुसूचित जातीतील वंचित समाजाची शैक्षणिक आणि स्वयंरोजगार चळवळ). 17/03/25 रोजी उपाध्यक्ष, राष्ट्रीय सफाई कर्मचारी आयोग, भारत सरकार. अंजना पवार यांना समाजाच्या शैक्षणिक व रोजगार विषयक समस्यांचे निवेदन दिले. सामाजिक कार्यकर्ते प्रा. किशोर बिर्ला व शत्रुघ्न महतो यांनी चर्चेत सांगितले की, महाराष्ट्रातील सामाजिक न्याय विभागाने जात प्रमाणपत्र व वैधता प्रमाणपत्रासाठी 10 ऑगस्ट 1950 रोजी लागू केलेल्या जात व रहिवासी पुराव्याच्या अटीमुळे अनेक विद्यार्थी तरुणांचे भविष्य अंधःकारमय होत आहे. तसेच महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळाच्या सुशिक्षित बेरोजगारांना कर्ज सुविधा व शैक्षणिक कर्जाची हमी महाराष्ट्र शासन घेत नाही. त्यामुळे सफाई कर्मचाऱ्यांची मुले व तरुण विद्यार्थ्यांमध्ये निराशेचे वातावरण निर्माण झाले आहे. अंजना पवार यांनी महाराष्ट्र सरकार समाजाच्या ज्वलंत समस्यांवर तोडगा काढण्याचे आश्वासन दिले.

नॉर्थ नागपूर सिनिअर सिटिझन फोरमतर्फे मान्यवर कांशीराम यांची जयंती साजरी

नागपूर : नॉर्थ नागपूर सिनिअर सिटिझन फोरमतर्फे बहुजन नायक मान्यवर कांशीराम साहेब यांची 91 वी जयंती शनिवार दि. 15 मार्चला सायंकाळी सात वाजता फोरमच्या इंदोरा चौक येथील कार्यालयात साजरी करण्यात आली. दिगंबर चणकापूरे यांनी कांशीराम साहेबांच्या प्रतिमेला माल्यार्पण करून अभिवादन केले. कार्यक्रमाचे संचालन अजयकुमार गौतम यांनी तर आभार नरेश ऊके यांनी केले. या कार्यक्रमाला रमेश गायकवाड, देविदास राऊत, नरेश साखरे, विवेक निमगडे, नरेश कोटांगळे, श्यामराव सनकाळे, अनिरुद्ध बोदले, मोरेश्वर मंडपे, सुरेन्द्र रामटेके आदी उपस्थित होते.

'स्थळ' या मराठी चित्रपटावर समीक्षा लेखन स्पर्धा

वरोरा : महाराष्ट्रात शेगाव बुद्रूक ता. वरोरा जिल्हा चंद्रपूर येथे 'कवितेचे घर' असून त्यांच्यातर्फे नेहमीच विविध उपक्रम राबविले जातात. नुकताच 'स्थळ' हा मराठी चित्रपट प्रदर्शित झाला. या चित्रपटाला आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार प्राप्त झाले आहे. सगळीकडे चित्रपटाचे कौतुक होत आहे. या चित्रपटाने विविध सामाजिक समस्येला समोर आणले आहे. या चित्रपटाने अजूनही मुलींची विवाहाची समस्या व मुलगी पाहण्याच्या कार्यक्रमात मुलीला विचारले जाणारे निरनिराळे प्रश्न आणि त्यातून लग्न न जुळल्याने मुलीला येणाऱ्या निराशेच्या समस्येला चित्रपटाने सामोरे आणून समाजात एक प्रकारे या विषयावर चर्चा करायला उद्युक्त केले आहे. ती चर्चा समीक्षा लेखनाद्वारे समाजापुढे यावी म्हणून या स्पर्धेचे आयोजन कवितेच्या घराने केले आहे. प्रेक्षकांना हा सिनेमा आवडला तर कोणत्या दृष्टीने हे जाणून घेण्यासाठी तसेच या चित्रपटातील चित्रीकरण, अभिनय, दिग्दर्शन किंवा इतर कोणती बाब आवडली ते सविस्तर लिहून पाठविण्याचे आवाहन कवितेच्या घरातर्फे करण्यात आले आहे. सदर स्पर्धेसाठी वयाची अट नाही. कमीतकमी 500 शब्द असावे. 1ले बक्षीस- 2000 रु, 2 रे बक्षीस-1000रु आणि 3 रे बक्षिस-500 रु. समीक्षा पाठवण्याची अंतिम तारीख 30 एप्रिल 2025 आहे. समीक्षा व्हाट्स ॲप नंबर 8806247686 वर पाठविण्याचे आवाहन किशोर पेटकर, संकल्पनाकार, कवितेचे घर, शेगाव (बुद्रूक), ता. वरोरा जिल्हा चंद्रपूर, 442906 यांनी केले आहे.

'महाबोधी महाविहार बुद्धगया मुक्त झालेच पाहिजे' यावर महिलांनी दिले नारे

नागपूर : रमाई बुद्ध विहार श्रीनगर येथे आगळावेगळा जागतिक महिला दिन साजरा करण्यात आला. बहुउद्देशीय बहुजन कल्याणकारी संस्था श्रीनगर येथील रमाई बुद्ध विहारात दोन दिवस महिलांचे भरगच्च असे कार्यक्रम महिलांसाठीच ठेवण्यात आले होते. ज्यात बहुसंख्येने महिलांनी सहभाग नोंदवून आनंद घेतला. विविध क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. नेहमीच्या घरातील कामापासून वेगळे होऊन महिलांनी खेळण्यात आनंदाने भाग घेतला. आपले वय क्षणभर बाजूला ठेवून निखळ आनंद लुटला. 'मी पण एक स्त्री आहे' ही विविध रंगी स्त्रियांची झलक दाखविणारी नाट्यकृती पुष्पा कांबळे आणि त्यांच्या टीमने सादर केली. तर तरुण पिढीतील मुलींना संदेश देणारी व आजच्या वातावरणात मुलींना सावध करणारी 'त्यात तुझ्या बापाचे काय जाते'? ही काव्य नाट्यकृती शशी शामकुवर व अपेक्षा या मायलेकींनी सादर करून विनोदाद्वारे जागृती घडवून आणली. दुसरे दिवशी महिलांना प्राधान्य देण्यासाठी महिलांचाच गाण्याचा गृप 'संघर्ष महिला मंडळांची' गाण्याची सदाबहार भीम गीते आणि महिला प्रधान गीते सादर करून ती संध्याकाळ उत्साहवर्धक व आनंदवर्धक ठरली. दिशा वाघमारे यांच्या सक्रिय सहभागामुळे हा कार्यक्रम घेण्यात आला. मंडळाच्या मुली आणि महिलांनी 'भीमराव की बेटी हू मैं' या गाण्यावर उत्साहाने उत्स्फूर्तपणे स्टेजवर येऊन नृत्य केले. खाद्य पदार्थाचे भरपूर स्टॉल्स महिलांनी लावले होते. विविध पदार्थांची रेलचेल होती यात लहान थोर महिला पुरुषांनी खूप तृप्तीचा आनंद लुटला. शेवटी ज्वलंत प्रश्नावर नारे लावण्यात आले. 'महाबोधी महाविहार मुक्त झालेच पाहिजे', 'बौद्धांना त्यांचा हक्क मिळालाच पाहिजे' या घोषणांनी रमाई बुद्ध विहाराचा परिसर निनादून गेला. रमाई बुद्ध विहारात केवळ धार्मिक कार्यक्रमच घेतले जात नाही तर सोबतच सामाजिक, शैक्षणिक व प्रबोधन पर सांस्कृतिक कार्यक्रम देखील वरचेवर घेतल्या जातात. ज्यायोगे विहारात आवडीने येणाऱ्यांच्या संख्येत नक्कीच भर पडत असते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी संपूर्ण रमाई महिला मंडळ, रमाई बुद्ध विहाराची कार्यकारिणी यांनी खूप मेहनत घेतली. सोबतच 'सर अलेक्झांडर कनिंगहम यांचे बुद्ध धम्मात योगदान' यावर उत्तम माहितीपर स्लाईड शो सिद्धार्थ लभाने यांनी विस्तृत माहिती देऊन सादर केला. अशा प्रकारे रमाई बुद्ध विहारात महिला दिनाचा कार्यक्रम सर्वांच्या सहभागाने यशस्वीरित्या घेण्यात आला.

दिल्ली येथील साहित्योत्सवात बहुभाषिक कवयित्री म्हणून निशा डांगे निमंत्रित

नवी दिल्ली : भारत सरकार साहित्य अकादमी तर्फे दिल्ली येथे आशिया खंडातील सर्वात मोठा साहित्योत्सवात कालावधित आयोजित केला होता. या साहित्योत्सवात पुसद येथील सुप्रसिद्ध साहित्यिक निशा डांगे/नायगांवकर यांना '21 वी सदी की भारतीय कविता' या सत्रात बहुभाषिक कवयित्री म्हणून निमंत्रित करण्यात आले होते. देशभरातून या साहित्योत्सवात 50 भाषिक 500 साहित्यिक सहभागी झाले होते. हे बहुभाषिक संमेलन 100 विविध साहित्यिक सत्रात झाले.

पुसद पंचायत समिती अंतर्गत जि. प. प्रा. शाळा, माळआसोली (केंद्र सावरगाव बं) येथे कार्यरत असलेल्या प्राथमिक शिक्षिका निशा डांगे/नायगांवकर यांनी '21 वी सदी की भारतीय कविता - बहुभाषी कविसंमेलन' या सत्रात निशा डांगे यांना मराठी, हिंदी भाषेतून कविता आणि गझलांचे सादरीकरण करण्याची संधी साहित्य अकादमीचे केंद्रीय संचालक नरेंद्र पाठक आणि विश्वास पाटील यांनी दिली. निशा डांगे यांनी दमदार सादरीकरण करत आपल्या कविता आणि गझलांनी उपस्थित सर्व मान्यवर, साहित्यिक आणि प्रेक्षकांची मने जिंकली. सर्व क्षेत्रातून त्यांचे भरभरून कौतुक होत आहे. या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी जेष्ठ हिंदी साहित्यिक मीठेश निर्मोही होते. भारतातील महाराष्ट्र, काश्मीर, राजस्थान, केरळ, मणिपूर, पश्चिम बंगाल, मध्यप्रदेश या आठ राज्यातील कवी, कवयित्री सहभागी झाले होते. यावेळी महाराष्ट्रातील जेष्ठ साहित्यिक दि. बा. पाटील, कथाकार आप्पासाहेब खोत, कथाकार बाबासाहेब परीट, कवी इंद्रजीत घुले, वित्त लेखा अधिकारी अजित शिंदे उपस्थित होते.

ऋषिका डोंगरे हिला कराटेमध्ये सुवर्णपदक आणि कांस्यपदक

नागपूर : पाचपावली नागपूर येथील सिंधी हिंदी शाळेतील सहावीच्या इयत्तेतील विद्यार्थिनी ऋषिका मनोज डोंगरे हिने आंतरशालेय कराटे स्पर्धेत 12 वर्षांखालील मुलींच्या कुमिते स्पर्धेत सुवर्णपदक आणि काता स्पर्धेत कांस्यपदक जिंकले. ऋषिकाला एक भव्य पदक आणि प्रमाणपत्र देऊन सन्मानित करण्यात आले.

ऋषिका डोंगरे गेल्या 2 वर्षांपासून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मिशन हॉलमध्ये किंग्ज स्पोर्ट्स अकादमीच्या संस्थापक सेंसेई कृष्णा भलावी यांच्याकडून कराटेचा सराव करत आहे. तिची ही यशपूर्व तयारी आज कराटे स्पर्धेत ऋषिकाला मदत करत आहे. सिंधी हिंदी शाळेच्या प्राचार्या अभ्यंकर, वर्ग शिक्षिका शाहणे आणि शाळेतील इतर शिक्षक कर्मचाऱ्यांनी व आई सुनीता डोंगरे, बाबा मनोज डोंगरे यांनी सुधा ऋषिकाचे या यशाबद्दल अभिनंदन केले.

365 दिवस एक हार एक पुष्पहार

नागपूर : 365 दिवस एक हार एक पुष्पहार या संस्थेद्वारे संविधान चौक येथे जागतिक महिला दिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्त्या प्रा. माधुरी गायधनी (दुपटे) या होत्या. 365 दिवस डॉ. बाबासाहेबांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करण्याचा हा उपक्रम अत्यंत स्तुत्य असून तो आवश्यक आहे असे मत जागतिक महिला दिनानिमित्त आयोजित कार्यक्रमात बोलतांना व्यक्त केले. हा आदर्श आम्ही सर्वांनी घेऊन आपल्या वाढदिवसाच्या दिवशी तरी प्रत्येकाने आपल्या नगर वसाहतीतील डॉ. बाबासाहेबांच्या प्रतिमेला हार अर्पण करुन अभिवादन केले पाहिजे. जगाच्या पातळीवर अनेक स्त्रियांनी आपापल्या हक्कांसाठी आंदोलने केली. यामध्ये त्या यशस्वी झाल्या असे मत व्यक्त केले. या कार्यक्रमात भारतीय महिलांचे मुक्तीदाते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेस प्रा. माधुरी गायधनी (दुपटे) यांच्या हस्ते पुष्पहार अर्पण करुन अभिवादन करण्यात आले. महिला दिनानिमित्त ज्योति बेले, आम्रपाली बनसोड, त्रिवेणी पाटील, कांबळे, बोंदाडे, ज्योती मेंढे, गाडगे, वर्षा सवाईतुल, संध्या वानखेडे, अरुणा धोपडे, यांना समितीच्या वतीने सन्मानित करण्यात आले. याप्रसंगी मिलिंद झोडे, एल.टी. लवात्रे, राजेश पाटील, वानखेडे आदी पदाधिकारी व कार्यकर्ते प्रामुख्याने उपस्थित होते.

निधन वार्ता

उमरावजी शंकरराव फुलझेले

नागपूर : जुनी मंगळवारी, सी.ए. रोड, नागपूर येथील रहिवासी उमरावजी शंकरराव फुलझेले (वय वर्षे 76), गुरूचरणदास स्वामी मठ पंचकमेटी, नागपूरचे अध्यक्ष तसेच आंबेडकरी चळवळीचे आघाडीचे नेते होते. त्यांचे वृद्धकाळामुळे रात्री, 1 वाजता. निधन झाले. मृत्युसमयी त्यांचे वय 76 होते. त्यांच्या पश्चात पत्नी, दोन मुले व दोन मुली व बराच मोठा आप्त परिवार आहे. 18 मार्च रोजी, मंगळवारी गंगाबाई मोक्षधाम घाटावर अंत्यसंस्कार करण्यात आले.

आंबेडकरवाद भारतीय स्त्री मुक्ती चळवळीचे अधिष्ठान आहे : छाया खोब्रागडे

नेर : भारतीय स्त्रीमुक्ती चळवळीचा आंबेडकरवाद हे अधिष्ठान असल्याचे प्रकर्षाने म्हणावे लागेल असे प्रतिपादन नागपूर येथील सामाजिक कार्यकर्त्या आंबेडकरी विचारवंत छाया खोब्रागडे यांनी केले. त्या प्रज्ञाशोध : आंबेडकरी विचार मंच व वनिता बहुउद्देशीय ग्रामोद्योग महिला मंडळ शिरसगाव पांढरी यांनी आयोजित केलेल्या पहिल्या वैदर्भीय आंबेडकरी महिला संमेलनाच्या अध्यक्ष पदावरून बोलत होत्या. स्थानिक निर्मल बन्सी लॉन येथे दिनांक 9 मार्च रविवार रोजी स्मृतीशेष प्रा. सतेश्वर मोरे यांच्या स्मृतिदिन(दोन मार्च) व जागतिक महिला दिन (8 मार्च) निमित्ताने पहिले वैदर्भीय आंबेडकरी महिला संमेलन झाले. यावेळी भारतीय स्त्री-मुक्ती चळवळ आणि आंबेडकरवाद्यांचे योगदान या परिसंवादाच्या विषयावर बोलतांना प्रा. डॉ. मनोहर नाईक म्हणाले की, आंबेडकरी वैचारिक अधिष्ठान स्विकारणाऱ्या स्त्रियांमध्ये क्रांतिकारकत्वाची बीजे उपजत असून मनूच्या पुतळ्याला काळ फासण्याचा इतिहास आंबेडकरी स्त्रियांनी केलेला आहे. या परिसंवादाचे अध्यक्ष यवतमाळ येथील प्रा. डॉ. चंद्रकांत सरदार होते. तर पुसदचे प्रा. डॉ. विक्रांत मेश्राम, प्रा. डॉ. कल्पना दातार वक्त्या म्हणून सहभागी होते. उद्घाटक अमरावतीच्या प्रा. डॉ. नंदा तायवाडे आंबेजोगाई येथील प्रा. डॉ. कीर्तीराज लोणारे, प्राचार्य योगिता चिंचोळे पुसद, प्रा. डॉ. वामनराव गवई अमरावती यांनी उद्घाटन समारंभात प्रा. जगदीश पाटील नेर समारोपीय सत्रात आपले विचार व्यक्त केले. मंचावर डॉ. प्रतीक वानखडे यवतमाळ, श्रद्धा सोईतकर व निमंत्रक वनिता मोरे आणि संमेलनाच्या स्वागताध्यक्षा अरुणा पाटील व शोभा भगत पांढरकवडा तसेच प्रा. सतेश्वर मोरे यांच्या मातोश्री सुमन मोरे प्रमुख उपस्थित होत्या. यावेळी 'मी जिजाऊ बोलतेय' हा एकपात्री प्रयोग अक्षता पाटील 'एका वादळाची संगिनी मी रमाई' हा एक पात्री प्रयोग खुशबू मुसळे तर 'मी सावित्रीबाई बोलते' हा एक पात्री प्रयोग ताराबाई दातार यांनी सादर केला उद्घाटन कार्यक्रमाचे संचालन मुख्य संयोजक माया मेश्राम प्रास्ताविक आयोजक डॉ. शरद मोरे व आभार मुख्य आयोजक माधुरी डांगे तर परिसंवादाचे आभार राजेश पाटील यांनी केले आणि मुख्य आयोजक पपीता पाटील यांनी रमाईवरील गीत गायिले.

आंबेडकरवाद्यांनी स्त्रियांची संघ शक्ती निर्माण करण्यावर लक्ष देणे गरजेचे. वर्तमानातील सामाजिक परिप्रेक्ष्यामध्ये समाज व्यवस्थेच्या तळाशी असणाऱ्या शोषित पीडित आणि स्त्रियांची शक्ती कुजवत ठेवण्याची व्यवस्था सत्ताधुरीन करत असल्यामुळे आंबेडकरवाद्यांनी स्त्रियांच्या संघशक्ती निर्माण करण्यावर जाणीवपूर्वक लक्ष देणे गरजेचे आहे.

\- प्रा. डॉ. नंदा तायवाडे

भारतीय सामाजिक व्यवस्था जात व वर्ण आधारित आहे. या व्यवस्थेमध्ये स्त्रियांना कुटुंबात आणि समाजात अधिकार व स्थान नसून ती उपभोग्य वस्तू आणि जातव्यवस्था घट्ट करणारे साधन म्हणून पाहिले जाते. ही व्यवस्था मनुने मनुस्मृतिमध्ये निर्माण केल्यामुळे स्त्रियांनी मनापासून मनूचा धिक्कार केल्याशिवाय खऱ्या अर्थाने भारतीय स्त्री मुक्त होणार नाही.

\- प्रा. डॉ. मनोहर नाईक

महाड येथे 20 मार्च रोजी सामाजिक समता परिषद

यवतमाळ : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी महाड येथे आपल्या अनुयायांसह पाण्यासाठी सत्याग्रह केला होता. त्या ऐतिहासिक महाड क्रांती दिनाचे औचित्य साधून एससी, एसटी, ओबीसी, भटक्या विमुक्त जमाती आणि अल्पसंख्याक महासंघाच्या वतीने दिनांक 20 मार्च रोजी बि. एस. बुटाला सभागृह महाड येथे सामाजिक समता परिषदेचे आयोजन करण्यात आले आहे. या परिषदेला उपस्थित राहून सहकार्य करण्याचे आवाहन महासंघाचे विदर्भ प्रदेशाध्यक्ष प्रशांत वंजारे यांनी केले आहे.

देशात सामान्य माणसाचे जगणे दिवसेंदिवस कठीण होत चालले आहे. भारतीय संविधानाचे सुरक्षा कवच सैल करण्याचे षडयंत्र जोरात आहे. परस्पर सामाजिक सौहार्द नष्ट करण्यात येत असून सामाजिक आणि धार्मिक धृवीकरणातून द्वेष निर्माण करण्यात येत आहे. धर्मांधता उच्च शिखरावर पोहोचली आहे. त्यामुळे बहुजनांच्या मूलभूत प्रश्नांकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष केल्या जात आहे. आरक्षण, रोजगार आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य या महत्त्वाच्या गोष्टींकडे जनतेचे आणि शासनाचे लक्ष वेधण्यासाठी या परिषदेचे आयोजन करण्यात येत आहे. सामान्य माणसांच्या हक्कासाठी ही राष्ट्रव्यापी जनआंदोलनाची सुरूवात असेल असे प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे प्रशांत वंजारे यांनी कळवले आहे. महाड येथे नियोजित समता परिषदेच्या अध्यक्षस्थानी माजी आमदार विजयराव मोरे राहणार असून बामसेफचे राष्ट्रीय अध्यक्ष वामन मेश्राम, विरोधी पक्षनेते भास्कर जाधव, माजी खासदार हुसेन दलवाई, पद्मश्री लक्ष्मण माने, माजी आमदार ॲड. जयदेव गायकवाड, प्रा. सुकुमार कांबळे, गौतमीपुत्र कांबळे, डॉ. लता प्र. म., अरूण जावळे, नारायण जावळीकर, विलास माने, जिजाऊ राठोड, दिपा पवार, आदी मान्यवर परिषदेला संबोधित करणार आहेत. प्रशांत यादव हे परिषदेचे स्वागताध्यक्ष असतील.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648